

Rådhusorget - två utformningsförslag

Av upphovsrättsliga skäl saknas vissa bilder i denna version.
För fullständigt förslag, uppsök kommunens bibliotek eller
kommunhusets reception.

Uppdragsgivare: Östhammars kommun
Projektledare: Malin Kingfeldt, Tekniska kontoret
Projektansvarig: Anilla Bexelius, Teknisk chef

Projektgrupp ÅF Infrastructure AB:
Elisabeth Rågdahl, landskapsarkitekt
Julia Svärd, landskapsarkitekt
Carina Daubner, landskapsarkitekt
Nicolas Philip, ljusdesigner
Erik Hagström, ljusdesigner

Samrådshandling 2016-09-30
Reviderad 2016-10-03
Kompleta bildrättigheter saknas

Innehållsförteckning

Inledning - uppdraget och dess förutsättningar	6
Torget förr	7
Önskemål om torgets innehåll	8
Ett levande torg – hur?	9
Torget idag	10
Platsanalys	11
Strategier	12
Trafik på torget	13
Mål för utformning av torget	14
Hav & Skärgård	15
Sälen & måsen	16
Förslag – torg utan bilparkering	17
Förslag – torg med bilparkering	18
Tillfällig möblering	19
Möbler & material	20
Växtidé	21
Ljusidé	22
Skyltning	23
Tillval gestaltning	24

Inledning - uppdraget och dess förutsättningar

Rådhusorget är ett gatstensbelagt torg i centrala Östhammar. Torget erbjuder torghandel under sommaren, knutmassofirande och julmarknader under vintern.

Marken under torget är medeltida kulturlager och räknas som fornlämning. Förändringar av marken kan kräva speciella tillstånd.

Uppdraget gick ut på att ta fram en helhetslösning gällande utsmyckning och funktion för Rådhusorget i Östhammar till en anläggningskostnad av en miljon kronor. Redovisningen utgörs av skisser som visar en lösning med bilparkering på torget och ett utan.

I en konstnärstävling som föregick detta uppdrag vann Eva Fornåås skulpturförslag med temat ”Mellan havet och skogen”. Skissarbetet har skett parallellt med dialogen angående konstens utseende och placering.

Kommunens önskemål är att en fri zon behålls intill fastigheterna vid torget som tillåter framkomlighet för trafik och driftfordon, och att befintlig gatstensbeläggning ska bevaras. Förekomsten av ytligt berg under gatstensbeläggningen försvårar anläggning som innebär djupare grävning.

Med hjälp av en intressegrupp har Östhammars kommun samlat in önskemål, tankar och idéer angående torgets framtida utformning, dessa har utgjort del av underlaget för arbetet och sammanfattas på sid 6.

Idén till projektet uppstod tack vare att Östhammars sista borgmästare, David Blomquist (1887 - 1979) efterlämnade ett arv. Hans dotters uttryckliga önskan var att detta arv skulle användas till konstnärlig utsmyckning av Rådhusorget.

”På fritiden ägnade han sig gärna åt blommor

och min sagesman menar att om det var någonting David Blomquist själv hade önskat som eftermäle så var det genomtänkta och vackra blomsterarrangemang på orten”.

– Unn Torell, kultursekreterare Östhammar

Att hitta idéer för hur man kan tillföra torget blomning och grönska har varit del i utformningsarbetet.

Uppskattade kostnader för den nya utformningen av torget redovisas i separat bilaga. Här redovisas även gestaltningstillägg som inte ryms inom budget.

Rådhusorget's placering i Östhammar markerat i rött.
Kartöverlägg, Ursprungskarta: © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

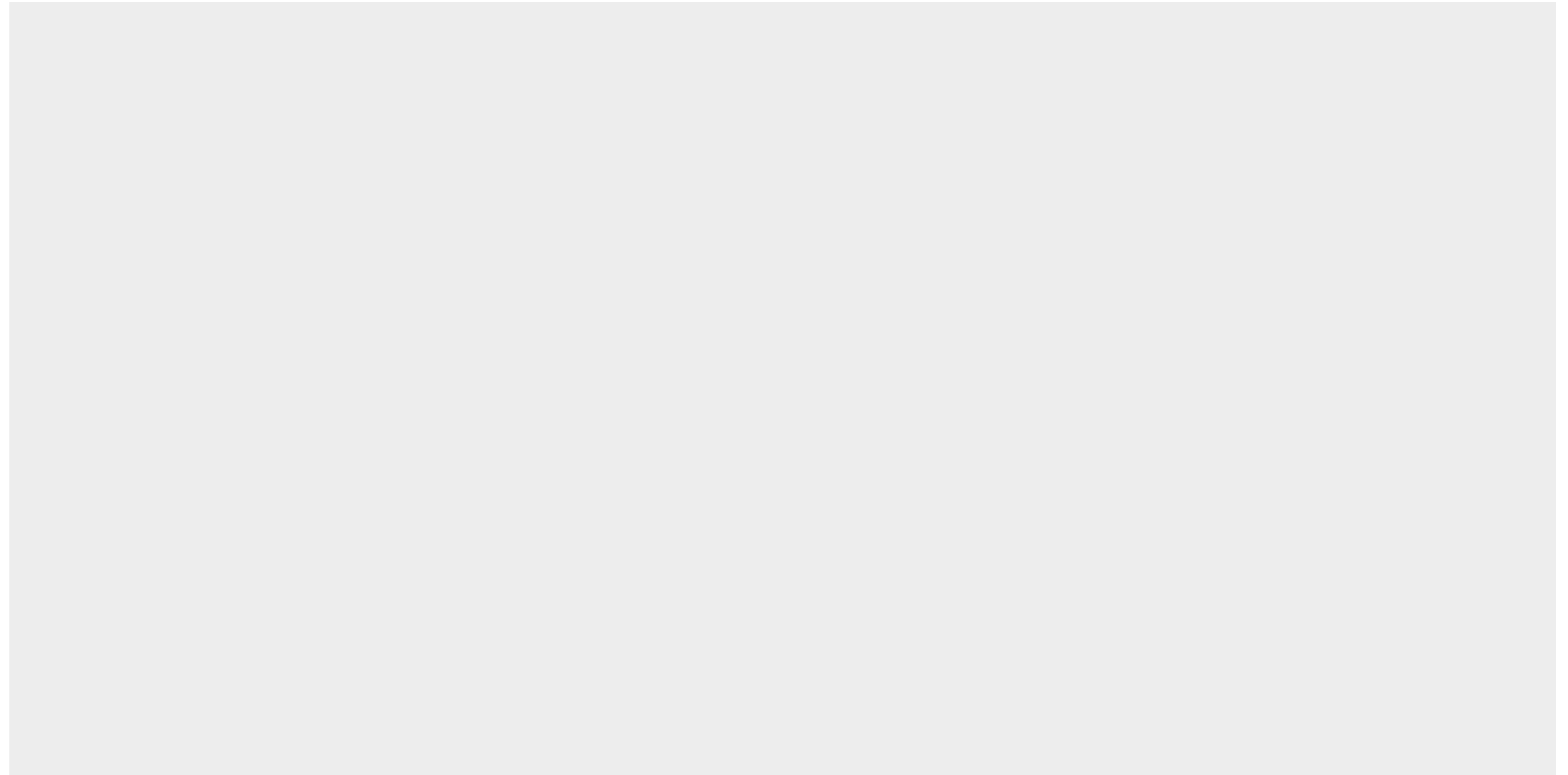

Inzoomad karta över Rådhusorget's placering i Östhammar markerat i rött.
Kartöverlägg, Ursprungskarta: © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

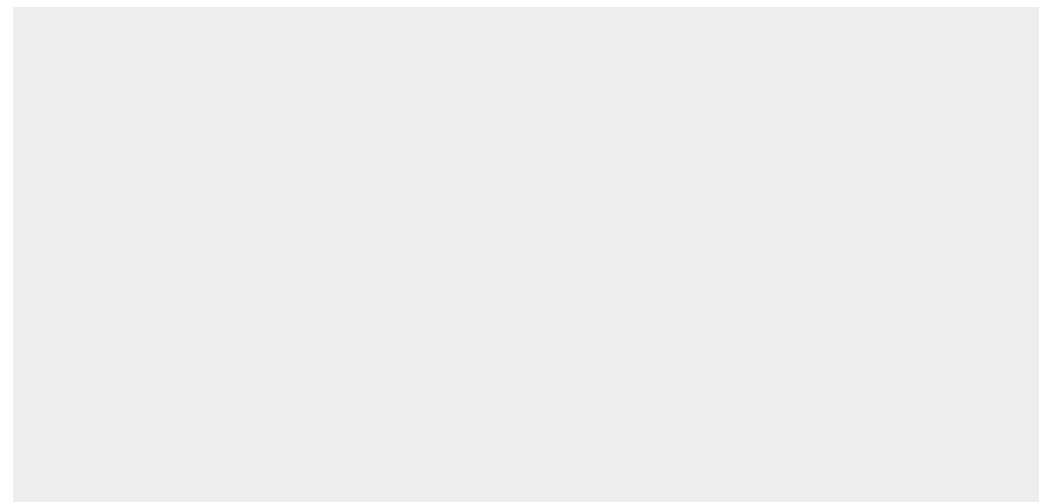
Torget förr

Rådhusorget ligger i Östhammars äldsta delar. Området utgörs av en låg trähusbebyggelse och flera gränder och kvarter har kvar sin struktur och sträckning sedan 1500- och 1600-talen. Torget är av karaktären småskaligt landsvägstorg och har en tydlig rumslighet.

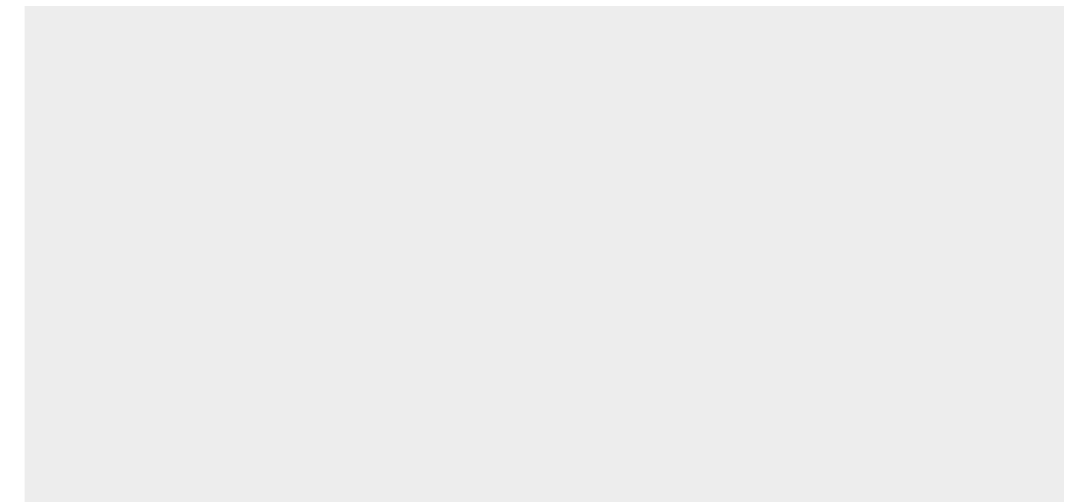
På torget finns bland annat Rådhuset som är från 1730-talet med torn från 1782, och Upplandsbankens hus i nationalromantisk stil från 1913. Torget har använts som samlings-, uppehålls- och marknadsplats med torghandel, serverings- och butiksverksamhet under större delen av 1900- och 2000-talen. Vid torget har även funnits telefonkiosk, busstation, polisstation och liknande serviceverksamheter. På äldre bilder syns också hur bilar och bussar trafikerar torgytan. Upplandsmuséets arkivbilder visar att en vattenpump tidigare fanns på torget.

Torghandel utanför Rådhuset, omkring 1900. Foto: Upplandsmuséet

Upplandsbankens hus, 1913. Foto: Upplandsmuséet

Midsommarafton på torget, omkring 1930. Foto: Okänt

Önskemål om torgets innehåll

Sammanställning av önskemål från intressegruppen. Ju större text desto högre prioritet har önskemålet.

- grönska
- aktivitet
- tydlighet, information och belysning
- kiosk/cafe/restaurang
- vatten, konstverk och sittplatser
- parkeringsmöjligheter

SOMMAR

Planteringar/utsmyckning
Växtlighet
Planteringar
Urnor med fyllig växtlighet med skugga!

Tillfälliga evenemang
(Flexibel växtlighet för att göra plats)
Samlingsplats (aktiviteter, sommarscen, marknader, ungdomscafé)

Grönska (Höga träd)
(Tidstypiska urnor med sommarblommor)

Torghandel
(varje lördag)

Vatten

Lekplats

Informationsskyltar
Enhetlig miljö

Kiosk/
Uteservering

Tydlig och tidstypisk
skyltning

Aktivitetsytor
(open mic)

Konstverket pump och vatten = svalka
Porlande vatten i konstverk

Parkering
(begränsat antal platser)
15-minutersparkeringar, få parkeringar

Serveringar
Restaurang/Träffpunkt.
Lättare att få tillstånd av kommunen
= levande torg.

Fik/sittplatser
Sittyta/porlande vatten
Sittplatser
sol och skugga

VÅR/HÖST

Träd
Rejåla (höga) blomsterarrangeman i tidstypiska urnor
Plantering:träd/buskar

Urnor för växter eller träd. Flexbelt, ska kunna flyttas.

Växter/träd i flyttbara lådor

Torghandel med lokala
producenter
Något som attraherar ungdomar

Växtlighet:
Volym, mobilt, urnor med stadsvapen,
skuggar Rådhusets östfasad

Samlingsplats
Sittvänligt konstverk som inbjuder till lek/
aktivitet

Gammal modell av telefonkiosk
Belysning
Enhetlig miljö
skyltning viktig
Skytning hela säsongen

Informationsskyltar

Caféer/sittplatser

Vatten och grönt

Parkering

Parkering: stimulerar handel,
tillgänglighet för alla, 2-tim-
snurra

Vattenspump året runt tillhör
utsmyckning

Biltrafik och tidsbegränsade parkeringar
(med P-skiva) som är flexibla och kan flyttas
Kortidsparkering

Vatten: rörligt, ljud, upplevelse,
känsla, historisk återkoppling
Vatten

VINTER

Julgran

Levande Torg - julgranen, julmarknad
Snö och isskulpturer, tävling

Aktiviteter
barn/ungdom

Informationsskyltar

Något för unga,
men inne

Vintermarknad
(+ levande torg)

Gammal Utökad nyttjandetid genom
belysning i träden
Belysning i befintliga träd i urna
Ljusslingor i urnornas växtlighet
Belysning t.ex. ljusfestival
Ljusspel
Skyltsystem i klassisk stil
Plats för julgran + skyltning

Sittvänligt, uppvärmt & belyst
konstverk som lockar till lek/
aktivitet

Konstverket pumpen = is

Belysning

Parkering

Varm sittyta/porlande vatten/konstverk

parkeringsmöjligheter
Parkeringar med P-skiva
Möjlighet till utökat antal P-platser

Ett levande torg – hur?

Östhammars invånare och företagsägare önskar sig ett levande torg. Hur skapar man en levande torgmiljö – en miljö som tilltalar människor och uppmuntrar till vistelse? Varför uppstår motsättningar mellan trafik och fotgängare på ett torg? Vad säger forskningen om detta?

Ett levande stadsrum – enligt Jan Gehl

Nedan sammanfattas några teorier, framtagna av den erkända forskaren och stadsplaneraren Jan Gehl.

Skydd

Att människor kan känna sig trygga i stadsrummet är en grundförutsättning för att de ska vilja vistas där.

Det är därför viktigt att det offentliga rummet är utformat så att människor är skyddade mot trafik, våld och obehagliga upplevelser såsom nederbörd, vind och föroreningar.

Gehl hävdar att det är viktigt att utgå från den mänskliga dimensionen i arbetet med trafiklösningar i staden och han förespråkar lösningar där fotgängare har företräde. Gehl är skeptisk till konceptet ”shared space” där alla trafikslag vistas på samma villkor och menar att detta har en negativ inverkan på stadsrummet. I sådana lösningar måste fotgängaren ständigt vara uppmärksam och ha kontakt med trafiken, vilket särskilt påverkar barns och äldres fria rörlighet. Huvudfokus för trafikplanering i stadsrummen måste vara fotgängarnas faktiska och upplevda trygghet. Trygga stadsrum handlar också om skydd mot våld och kriminalitet och där har den mänskliga närvaron stor betydelse. Ett ökat stadsliv innebär att fler människor vistas i det offentliga rummet, vilket i sin tur ökar både den verkliga och upplevda trygghetskänslan.

Ett tryggare stadsrum uppnås också genom överlappade funktioner i tid och rum, aktiva bottenvåningar och god belysning kvällstid. Det måste också finnas skydd mot obehagliga upplevelser såsom föroreningar, damm och buller, nederbörd, stark sol och vind. Träd och låga byggnader skyddar mot vindar och exempelvis markiser, glasväggar och värmelampor förlänger utesäsongen för caféer och uteserveringar.

Möjlighet att gå

Promenadvänliga urbana miljöer handlar om stadsrum som är anpassade för fotgängare och cyklister snarare än för bilister. Genom att prioritera dessa trafikanter främjas ett levande stadsliv.

En omprioritering från trafikplanering med utgångspunkt i bilens framkomlighet till ett fokus mot fotgängare och cyklister ger många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv, både sociala och miljö- och hälsomässiga. Biltrafiken kräver stora ytor i dagens städer och den tränger därmed undan den mänskliga dimensionen. Att gå kräver utrymme, och sammanhängande gångstråk där fotgängare kan röra sig obehindrat utan att behöva väja för hinder längs vägen är en förutsättning för att människor ska vilja promenera i staden. Underlaget måste också vara bekvämt att gå på. Kullersten, sand och ojämna ytor är i de flesta fall opassande, inte minst för personer med rörelsehinder.

Möjlighet att stå

Stopp som innebär en längre vistelse, till exempel att stanna upp för att vänta på någon, för att njuta av omgivningen eller för att iaktta något, ger den fysiska miljön en större betydelse. Då blir det viktigt att det finns bra platser att stå på. Människor väljer oftast att stå längs fasader, väggar, trappor eller andra element som utgör en slags fond. I dessa så kallade kantzoner är mikroklimatet bra och med skydd i ryggen kan vi fokusera fullt på vad som händer framför oss och känna oss trygga. Hur stadens kanter utformas, och speciellt byggnaders bottenvåningar, har en avgörande

inverkan på stadslivet. Det är zonen längs vilken man promenerar i staden och det är fonden man ser och upplever. Det är vid husens bottenvåningar som ”inne möter ute” och en visuellt tilltalande övergång är av stor vikt för att människor ska trivas.

Möjlighet att sitta

Möjligheten för människor att sitta ner är centralt för att folk ska vilja vistas i stadens offentliga rum.

Avgörande faktorer för en bra sittplats är till exempel mikroklimat, en plats med skydd i ryggen, en behaglig ljudnivå och en intressant utsikt. Utsikten kan utgöras av träd, vatten, växter, vacker arkitektur eller konst. Men den största attraktionen är oftast att iaktta stadslivet och andra människor.

Hur stadsrummets möbler är utformade och placerade kan ha stor inverkan på interaktionen mellan människor. En traditionellt utformad, rak, bänk där människor sitter ”axel-mot-axel” skapar distans och är inte särskilt bra för kommunikation.

Gehl förespråkar istället vinklade och grupperade bänkar i så kallade ”talkscapes” för att underlätta för konversation.

Flyttbara möbler är ett annat alternativ där människor själva kan bestämma hur och var de vill sitta. Dessa är flexibla i sin användning och brukaren kan flytta runt dem för att få ut det mesta av platsen, klimatförhållandena och utsikten.

Möjlighet att se och höra

Att iaktta stadsrummets händelser är en av de viktigaste och mest populära stadsattraktionerna, varför fria och obehindrade siktlinjer viktiga. I många städer står dock parkerade bilar och bussar i vägen för goda siktlinjer och utsikten blir blockerad. Möjligheterna för att kunna se handlar också om adekvat belysning.

För att offentliga rum ska fungera under mörkare perioder är god belysning avgörande för vistelsen.

Att se andra människor och kunna urskilja ansikten ger en högre trygghetskänsla. Även den visuella kontakten mellan inom- och utomhus är betydelsefull för trygghetskänslan och livet i stadsrummet.

En behaglig ljudnivå i stadsrummet är viktig för den upplevda atmosfären och för fysiskt- och psykiskt välmående. Att kunna konversera och höra gatumusik, porlande vatten, människor som pratar och barn som leker är värdefullt och berikar vår vistelse i staden. Gehl menar att ett av de mest betydelsefulla argumenten för att minska biltrafiken i stadsrummet är att ljudnivån blir behaglig och kommunikationen mellan människor underlättas, vilket skapar förutsättningar till social aktivitet.

Möjlighet till aktivitet

Att bjuda in människor till att få uttrycka sig, leka och vara fysiskt aktiva i stadsrummet är en del i målet om en livfull och hälsosam stad.

För att barn ska vara aktiva i stadsrummet behövs nödvändigtvis inte en lekplats. Monument, trappor och vattenelement kan fungera minst lika bra och vara nog så inbjudande för ett barns kreativa lek.

Gehl betonar vikten av flexibla ytor som ett komplement till stadsrummets vardagliga struktur och aktivitetsutbud.

Ytor som kan användas till olika sorters evenemang efter årstider och säsong, till exempel skridskobana på vintern eller festival under sommaren uppmuntrar till aktivitet under hela året. Även temporära aktiviteter som gatumusik och teater, konserter, marknader och liknande bidrar till ett inspirerande och inbjudande stadsrum.

Torget idag

Rådhuset är centralt placerat, mitt i Östhammars stadskärna. Torget ramar in av flera karaktärskapande och stilfulla fasader varav Rådhusets är mest framträdande.

Husen intill torget är två våningar höga vilket går väl ihop med storleken på torgytan. Tillsammans bildar de ett torg i den mindre skalan. De vackra fasaderna med historisk anknytning ger bra förutsättningar för att torget ska kännas unikt och attraktivt. Rådhuset ägs av Östhammars kommun och här ligger kommunens turistinformation. Andra verksamheter som angränsar till torget är bank, mäklare, skobutik, restaurang, skönhetsalong och hälsobutik. Restaurangen använder sommartid en del av torgytan till uteservering. En allmän toalett finns i nära anslutning till torget. Stora delar av torgytan är solbelyst. Byggnaderna ger begränsad skugga en solig dag. Det finns ett mindre träd på torget idag men i övrigt finns ingen växtlighet som ger skugga.

Torget är inrett med fast utrustning i form av pollare, skyltar, bänkar, belysningsstolpar och papperskorgar. Flyttbar utrustning i form av sittmöbler, skyltar och blomsterurnor förekommer också. Sammantaget ger möbleringen av torget ett spretigt intryck.

Torget är utformat på ett sätt som bjuder in trafik genom att pollare, blomsterurnor och möbler accentuerar de körbara ytorna på torget och delar upp ytan i en del för bilar och en del för människor som vill vistas på platsen. Drottninggatan, gågatan i Östhammar, har sin sträckning över torget. En av Östhammars genomfartsvägar för biltrafik korsar torget och gågatan. Här passerar bland annat trafik som ska ner till hamnen. Utöver en parkeringsplats för rörelsehindrade finns ingen anvisad parkering på torget men det trafikeras frekvent av fordon.

Med undantag för verksamhetsentréerna finns inga målpunkter eller speciella blickfång. Armaturerna

på torget räcker idag inte till för att skapa en funktionell eller inbjudande miljö efter mörkrets inbrott. Delar av torget är svårstädade på grund av den fasta utrustningens placering och på grund av uppstickande trottoarkanter. Under den befintliga gatstensbeläggningen finns fornlämningar och ytligt berg vilket försvårar grävning.

Marken på torgytan är ojämn, med nivåskillnader på flera platser och tillgängligheten för rörelsehindrade är begränsad. Två entréer är nivåmässigt tillgängliga. Övriga verksamhetsentréer har trappsteg.

På sommaren och vintern används torget för marknader. Övriga tillfälliga aktiviteter är exempelvis Knutmassofirande och korvgrillning. Mitt på torget, framför Rådhuset, finns en plats för montering av julgran, midsommarstång och påskbjörk.

Rådhuset sett från norr. Foto: Elisabeth Rågdahl

Rådhuset sett från söder. Foto: Elisabeth Rågdahl

Platsanalys

Nedan redovisas och analyseras befintliga förutsättningar på platsen.

Platsens möjligheter

- Platsen kan inredas med grönska, utsmyckning och god belysning
- En genomtänkt struktur och utformning kan göra platsen till ett attraktivt stadsrum
- Tillgänglighetsanpassning möjliggör användning för fler människor

Platsens styrkor

- Det centrala läget mitt i Östhammar
- Närheten till hamnen där det pågår aktivitet
- Tydlig identitet
- Vindskyddat läge
- Affärs- och serviceverksamhet i nära anslutning

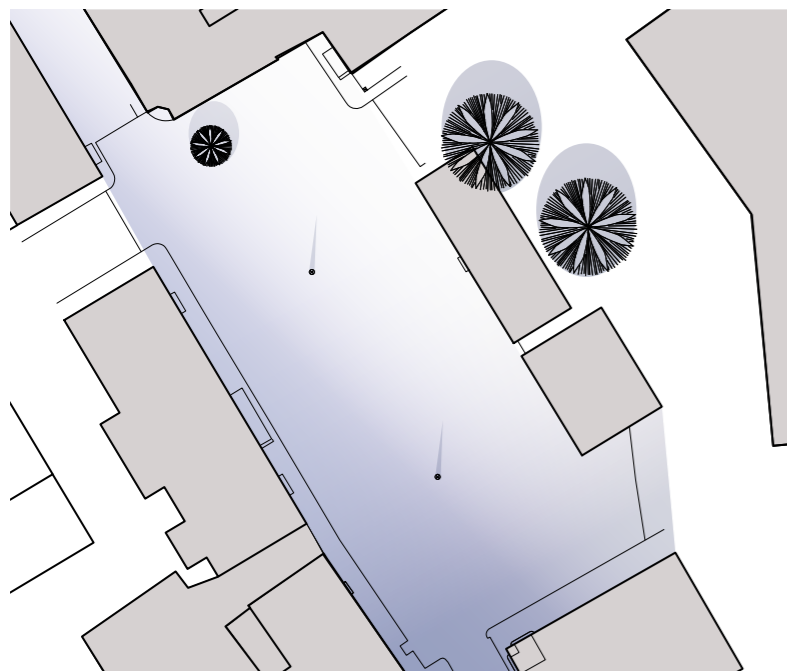
Platsens svagheter

- Tillgängligheten för rörelsehindrade är otillräcklig
- Begränsad frihet för fotgängare
- Otillräcklig belysning, otrygg plats tidvis
- Grönska i form av träd kan inte tillföras
- Lite aktivitet vid bankfasad. Kontakt mellan inne och ute saknas

Platsens hot

- Fordonstrafiken fortsätter att inskränka fotgängarnas och cyklisternas användning av torgytan
- Tillfällig utrustning som t ex möbler, skyltar, marknadsstånd och uteserveringar tillförs utan gestaltungsstrategi

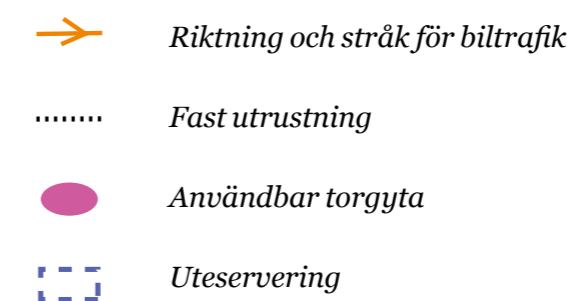
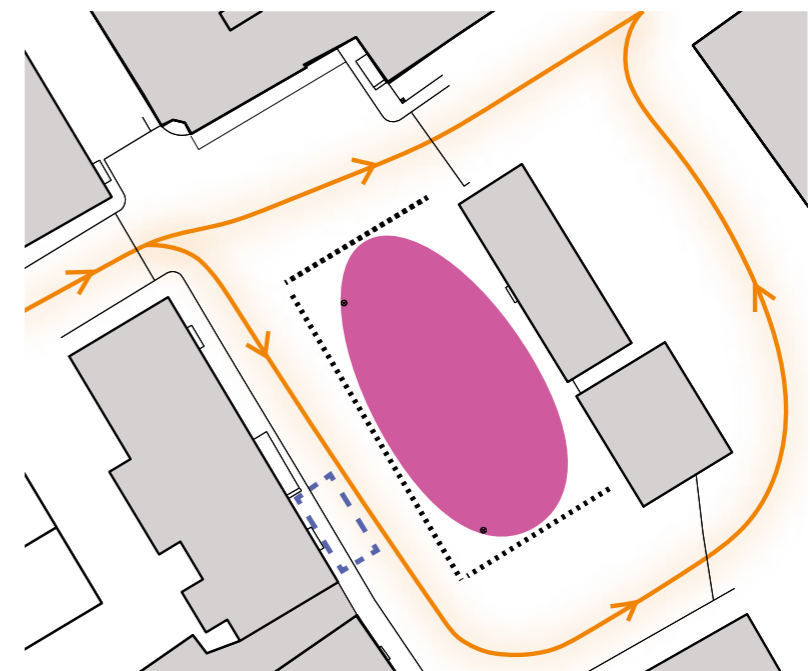
Sol/skugga samt befintlig vegetation idag

Rörelsestråk och målpunkter idag

Torgytans disposition idag

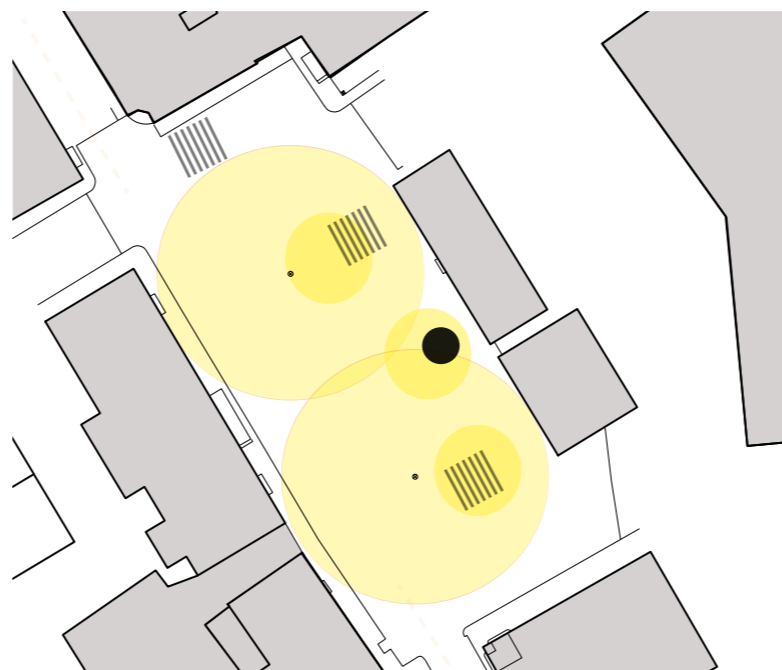
Strategier

Nedan redovisas strategier för torgets utveckling.

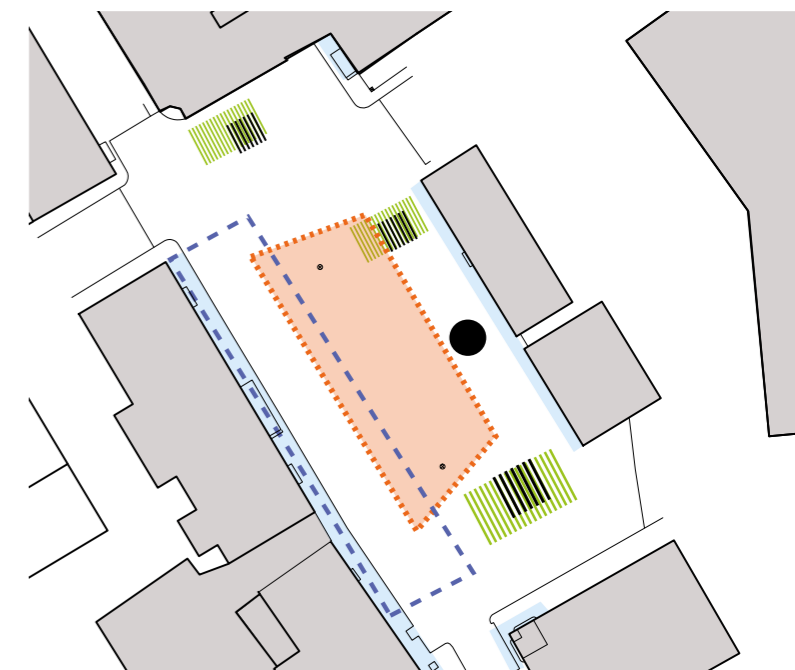
Torget användning

Torget belysning

Torget disposition

- Driftväg och riktning
- Huvudstråk för bilar
- Gångzon / Användbar torgyta
- Parkering, rörelsehindrad
- Möjligt läge för parkering

- Effektbelysning
- Belysning
- Konstverk
- Möblering

- Grönska
- Fast möblering
- Blickfång
- Flexibel torgyta
- Entrézon
- Möjlig uteservering

Trafik på torget

Rådhusorget kan inte stängas av helt för biltrafik eftersom driftfordon och färdtjänst behöver kunna angöra fastigheterna intill torget. Dock måste fotgängare prioriteras högre än idag.

Rådhusgatan/Prästgatan kommer även fortsättningsvis fungera som genomfartsgata för trafik som ska ner till hamnen. Genomfartstrafiken består delvis av söktrafik: folk som besöker Östhammar tillfälligt och som får möjlighet att upptäcka torget med dess verksamheter och gågatan i och med att de leds i lägre hastighet över torget. Det viktigt att söktrafik inte förvillas i tron att de får köra in på torget. Genom att göra tydliga markeringar i torgytan och genom att placera ut blomsterurnor ska den tillåtna körvägen tydliggöras. Övriga trafikrörelser på torget ska ske på undantag. Fotgängarna ska, som en generell princip i utformningen av torget, ha företräde även om vissa kompromisser krävs. Skyltning behöver förbättras så att förutsättningarna för trafik och parkering tydliggörs. Vid speciella evenemang kan man använda flyttbara blomsterurnor för att stänga av en del av torget tillfälligt.

Längre fram i dokumentet redovisas två förslag: ett med parkering på torget och ett utan. Parkering för rörelsehindrade ordnas i båda förslagen, precis intill torgytan.

Det rekommenderade förslaget är att inte ha några p-platser på torget, då det är en uppenbar risk att biltrafik som tillåts på flera delar av torget i hög grad stör fotgängarnas möjlighet till fri rörelse. Äldre

och barn är den grupp som begränsas mest. Torgets attraktionskraft minskar och färre människor kommer stanna till och uppehålla sig vid torget. Parkeringsmöjligheter finns idag i nära anslutning till torget vilket ger goda möjligheter att ta sig till den centrala delen av Östhammar även med bil. Bilparkering på torget minskar torgytans flexibilitet för uteserveringar och butiksskytning. Torgets attraktion minskar också vid störning av gångstråken.

Förslag utan bilparkering

Ett torg utan bilparkering skapar fler möjligheter att använda torget till aktiviteter som befolkar torget. En möjlighet kan vara att placera cirka fyra nya parkeringsplatser bakom Rådhuset.

Om torgets sydöstra hörn görs fritt från vanlig trafik skapas förutsättningar för att göra Guldkärsgatan till ett fotgängarvänligt stråk. Restaurangverksamheter intill får då en tydligare koppling till torget.

Förslag med bilparkering

Bilrörelsen sker enkelriktat, se illustration på sid 16. Parkeringsplatser (5 stycken) placeras på torget så att de stör den mänskliga torgaktiviteten så lite som möjligt och så att farliga trafikrörelser, till exempel backning över rörelsestråk undviks. Torget är väldigt litet vilket gör att parkerade bilar får relativt stor inverkan på torgets karaktär. Ett torg med bilparkering minskar möjligheten att använda torget till aktiviteter som befolkar torget. Med hjälp av skyltning är det möjligt att tidsreglera parkeringsmöjligheten så att man kan ta bort parkering från torget till exempel under semestermånaden när det är viktigt att kunna ställa iordning uteserveringar.

Bilar som kör förbi torget vid rådhuset. Foto: Elisabeth Rågdahl

Bil på torget. Pollare som avskiljare för olika ytor. Foto: Elisabeth Rågdahl

Mål för utformning av torget

- Att den nya torgutformningen ska ge spännande sinnesintryck och leda tankarna till hav och skärgård
- Att göra torget mer tillgängligt och användarvänligt, under alla årstider och tidpunkter
- Att tillföra utsmyckning, sittplatser och blickfång som gör torget attraktivt och intressant att vistas på
- Att planera torget så att trafiken i så låg utsträckning som möjligt stör torglivet
- Att tillföra torget blomning och grönska
- Att möjliggöra för tillfällig möblering och flexibel användning
- Att tydliggöra gågatans sträckning över torget

Medel för att uppnå målen

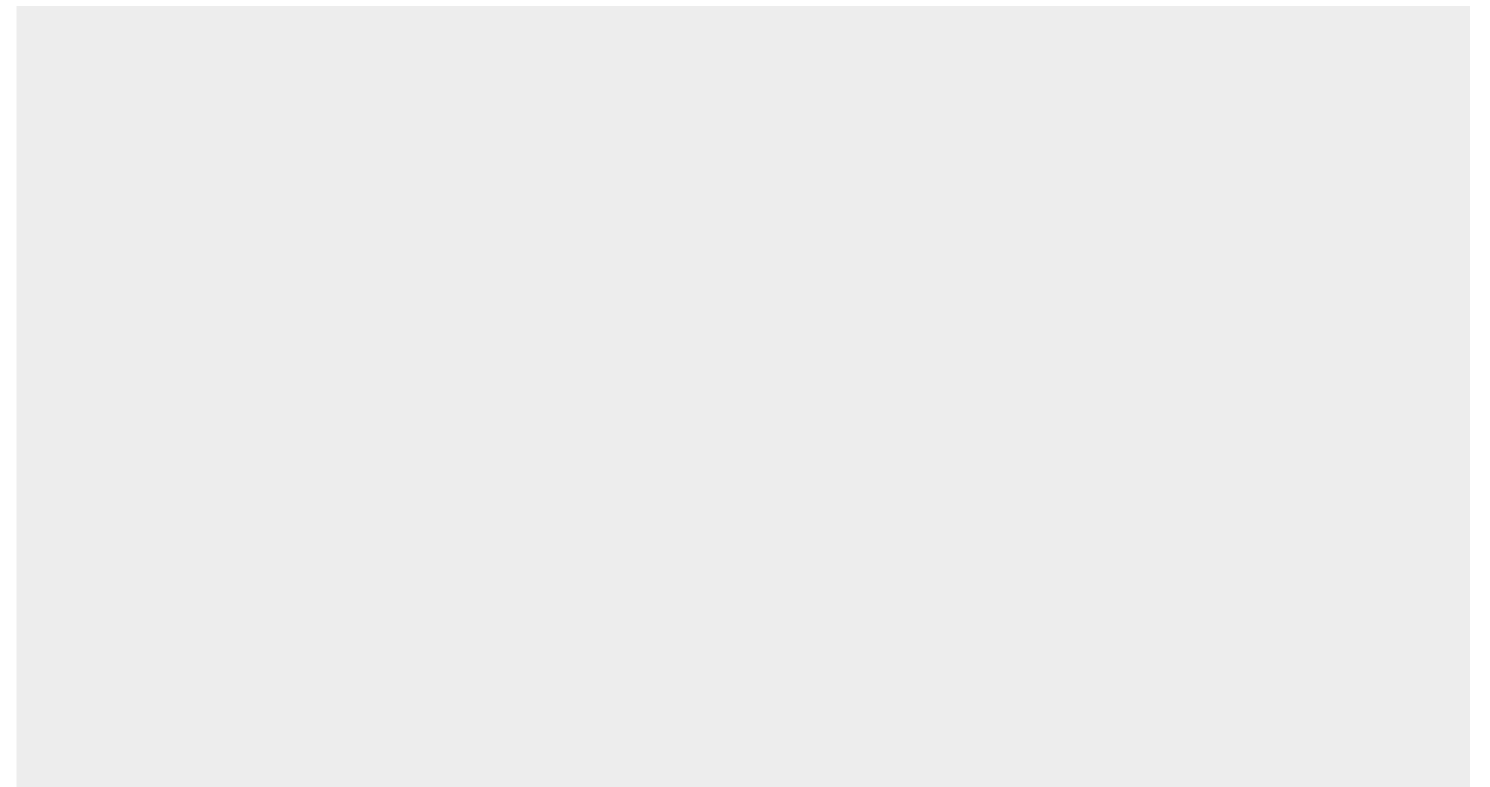
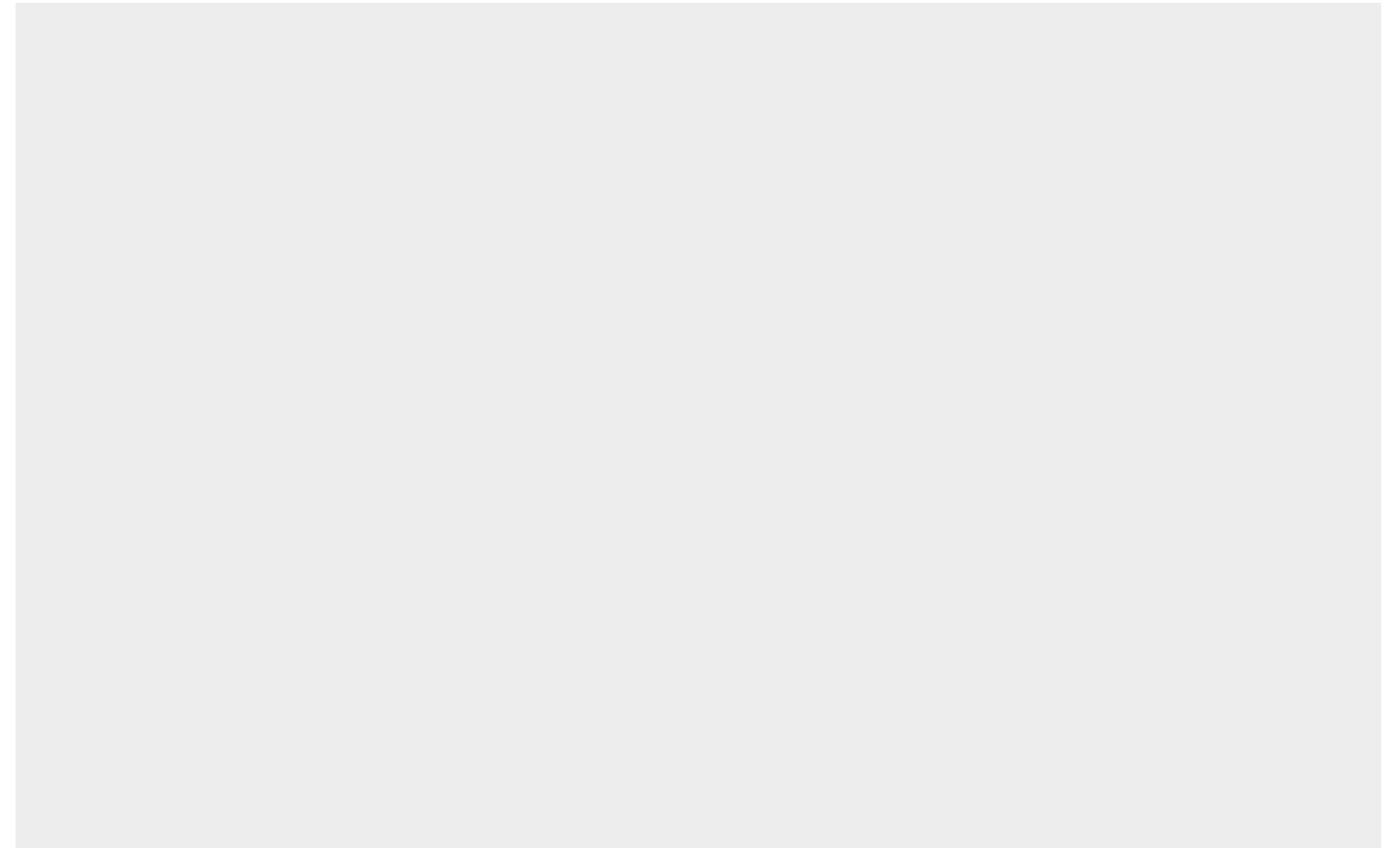
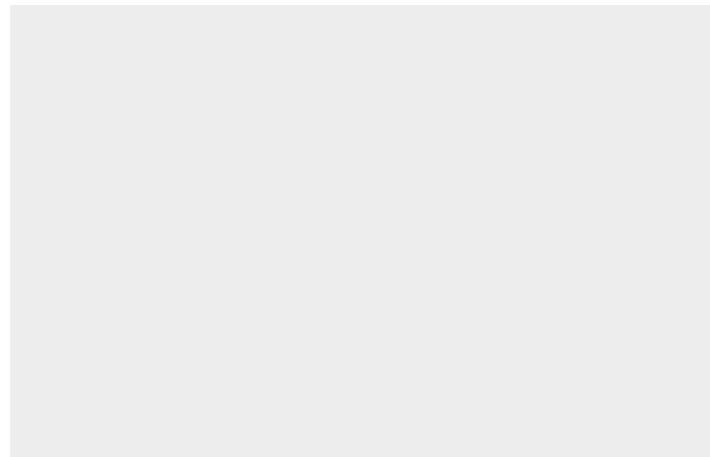
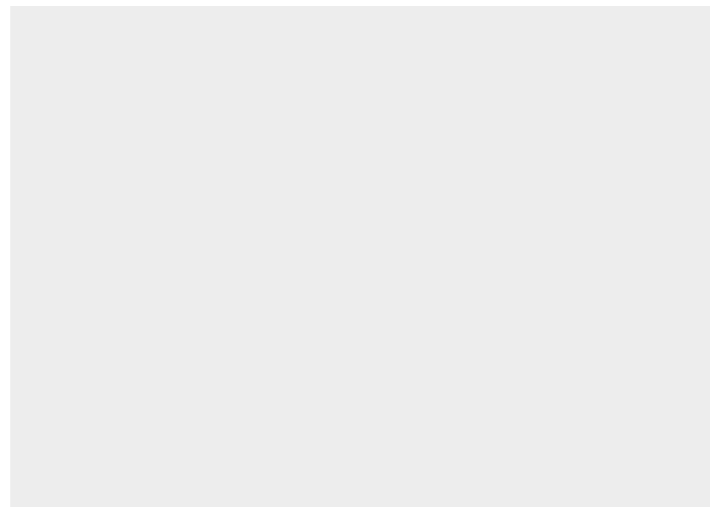
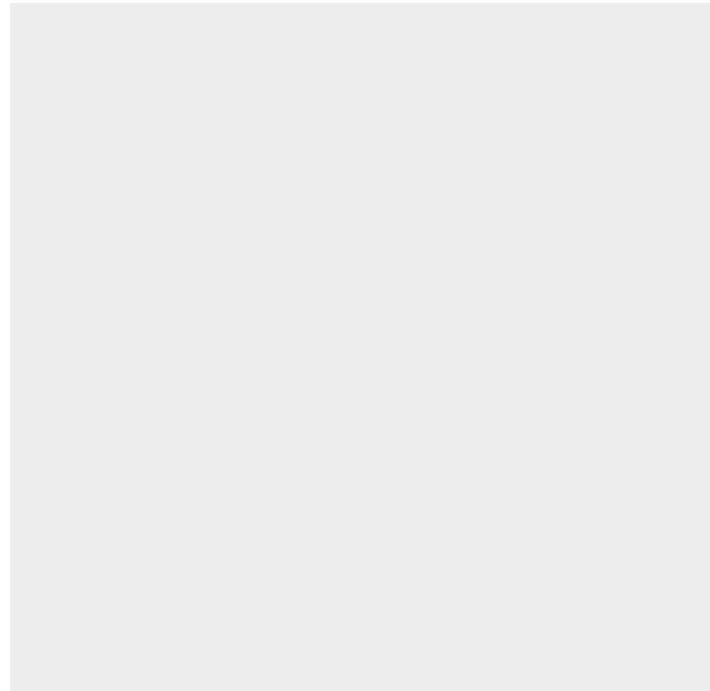
- En skulptur som utgör blickfång, väcker intresse och smyckar torget
- Belysning som skapar en varm och inbjudande känsla blir en del av utsmyckningen på torget.
- Växtlighet med mycket inslag av blomning, som gör det möjligt att förändra torgets utseende genom årstiderna eller årligen
- Möblerna på torget ska kännas lekfulla, inbjudande och vackra. Möbler med ett skulpturalt utseende gör att torget upplevs mindre tomt när ingen använder det
- En större yta på torget hålls omöblerad så att den kan användas för tillfällig möblering vid exempelvis marknader, samlingar och evenemang
- De utsmyckande tilläggen skapar en helhet som ger känslan av att torgets olika delar hänger ihop.
- Torgets gränser utgörs av husfasaderna
- För att kunna skapa ett levande torg är det viktigt att torgets gestaltning skapar förutsättningar för verksamheter som befolkar torget/drar människor till torget
- Flyttbara blomsterurnor som lätt kan anpassas i placering och ge torget visuell variation. Bra för att kunna stänga av torget för trafik tillfälligt och för att styra trafikrörelser
- Trottoaren längs torgets västra långsida sänks ner för att förenkla för uteserveringar, för bättre tillgänglighet och för att signalera att alla ytor är en del av torget. Detta görs också för att få bort element som bidrar till upplevelsen av torget som ett biltorg

Hav & Skärgård

Koncept:

Östhammar är en stad med nära anknytning till hav och skärgård. Hav och skärgård väljs därför som koncept för utformning av torget.

Det omgjorda torget ska ge förnimmelsen av kobbar, hav, vågor, skärgårdsflora, skärgårdsfauna och bryggor.

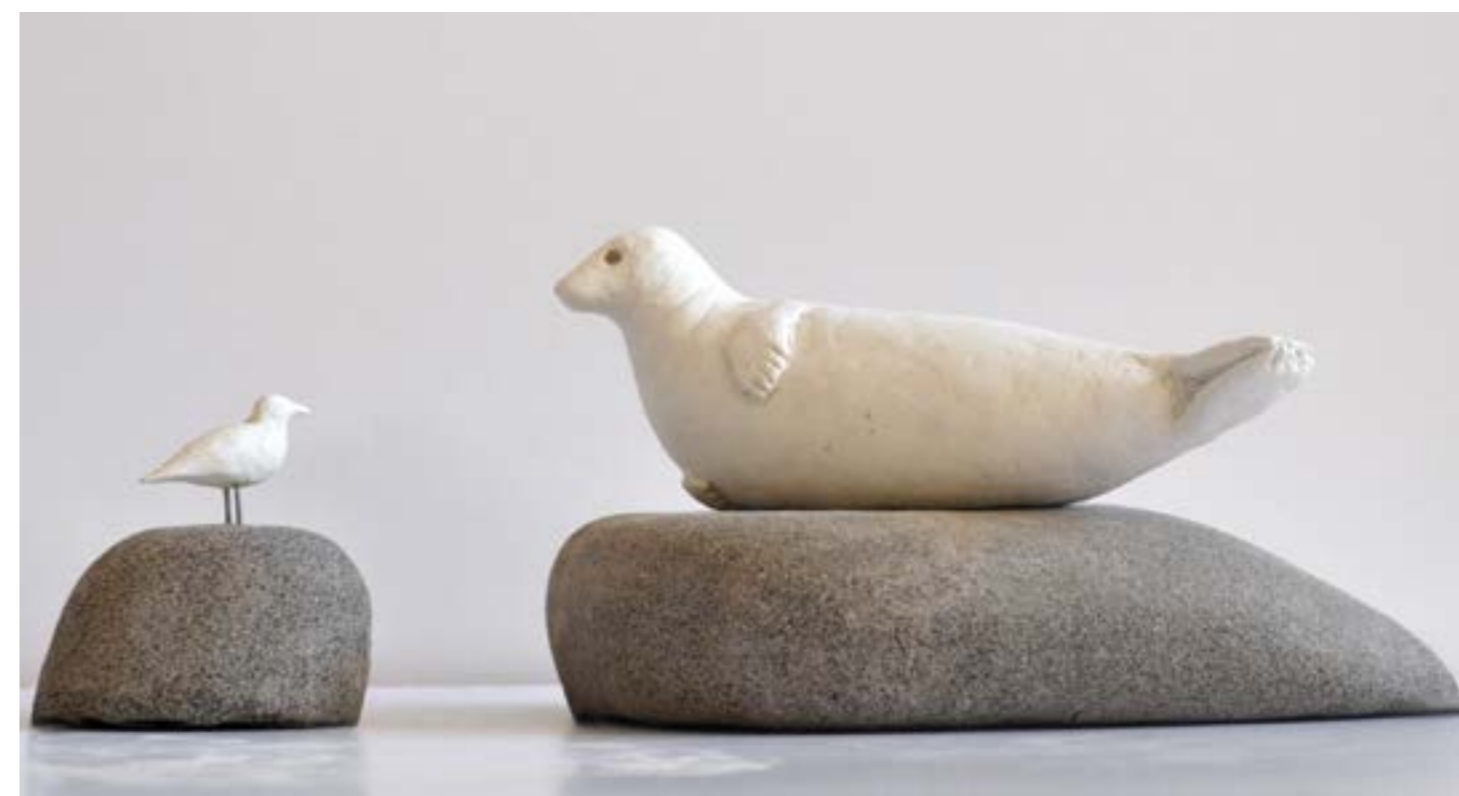

Sälen & måsen

Rådhusorget kommer aldrig mera upplevas som tomt. Några välbekanta figurer från skärgården har gjort torget till sitt hem. De nya invånarna: en säl och en mås, har hittat en egen kobbe mitt på torget framför Rådhuset.

Skulpturen utgör det huvudsakliga blickfånget på torget som väcker nyfikenhet och intresse bland både barn och vuxna. Spontan lek och samtal kan uppstå intill djurskulpturerna. Det går att sätta sig vid och på sälen och när man rör vid den får man en ny och oväntad upplevelse.

Skulpturfundamenten är av natursten. Måsen och sälen utformas i naturlig storlek, sälkobben är utformad så att det blir lätt för barn att klättra upp på sälen. Sälen har inbyggda värmeslingor och är uppvärmd så att den alltid känns skön att ta på och gör att snön smälter vintertid.

Skulpturmodeller av Eva Fornåå. Foton: Eva Fornåå

Förslag – torg utan bilparkering

Bland blommande kobbar finns plats för alla. Sälen och måsen välkomnar dig hit. Förnimmelse av hav. En varm plats att återvända till.

Blommande kobbar: upphöjda planteringsytor med kanter i plåt, planterade med perenner eller sommarblommor i komposition inspirerad av skärgårdsfloran. Dessa tillför grönska, blomning och årstidsvariation. De smyckar torget och utgör sittplatser

Möbler: bågformade träbänkar som sveper runt de blommande kobbarna.

Belysning: armaturer på två master förser torgytan med ett behagligt och stämningsskapande ljus. Utöver dessa används effektbelysning på konstverk och kobbar.

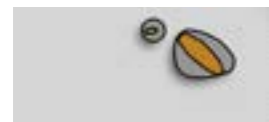
Trottoar tas bort: Torgets gränser utvidgas genom att den västra trottoaren tas bort. På så vis tydliggörs gågatas sträckning och tillgängligheten förbättras.

Flyttbara blomsterurnor: urnorna ger förstärkt blomsterprakt på torget och kan användas för att styra trafikrörelser eller för att tillfälligt stänga av en del av torget för biltrafik.

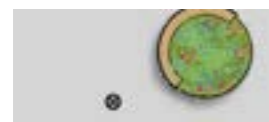
Förutsättningarna för trafik beskrivs på sidan 11.

Blomsterurnor

Skulptur

Belysningsmast och blommande kobbe

Stenfris som markerar körriktning

Uteservering intill befintlig restaurang

Förslag – torg med bilparkering

Bland blommande kobbar finns plats för alla. Sälen och måsen välkomnar dig hit. Förnimmelse av hav. En varm plats att återvända till.

Blommande kobbar: upphöjda planteringsytor med kanter i plåt, planterade med perenner eller sommarblommor i komposition inspirerad av skärgårdsfloran. Dessa tillför grönska, blomning och årstidsvariation. De smyckar torget och utgör sittplatser

Möbler: bågformade träbänkar som sveper runt de blommande kobbar.

Belysning: armaturer på två master förser torgytan med ett behagligt och stämningsskapande ljus. Utöver dessa används effektbelysning på konstverk och kobbar.

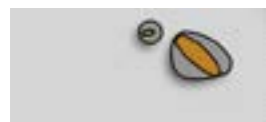
Trottoar tas bort: Torgets gränser utvidgas genom att den västra trottoaren tas bort. På så vis tydliggörs gågatas sträckning och tillgängligheten förbättras.

Flyttbara blomsterurnor: urnorna ger förstärkt blomsterprakt på torget och kan användas för att styra trafikrörelser eller för att tillfälligt stänga av en del av torget för biltrafik.

Förutsättningarna för trafik beskrivs på sidan 11.

Blomsterurnor

Skulptur

Belysningsmast och blommande kobbe

Stenfris som markerar körriktning

Parkering, markeringar i markytan.

Tillfällig möblering

Torget planeras för att fungera för olika typer av tillfällig användning och aktiviteter, till exempel marknader, uteserveringar, julfrände och midsommarfrände. Här visas några exempel på hur den tillfälliga möbleringen kan se ut under olika årstider.

Färgfälten representerar olika typer av tillfällig möblering och förklaras under respektive plan, till höger.

Flyttbara möbler: kan utgöras av sittplatser med bord, se bildexempel.

Solskydd: flyttbara plåtparasoll eller möbel med integrerat solskydd kan användas.

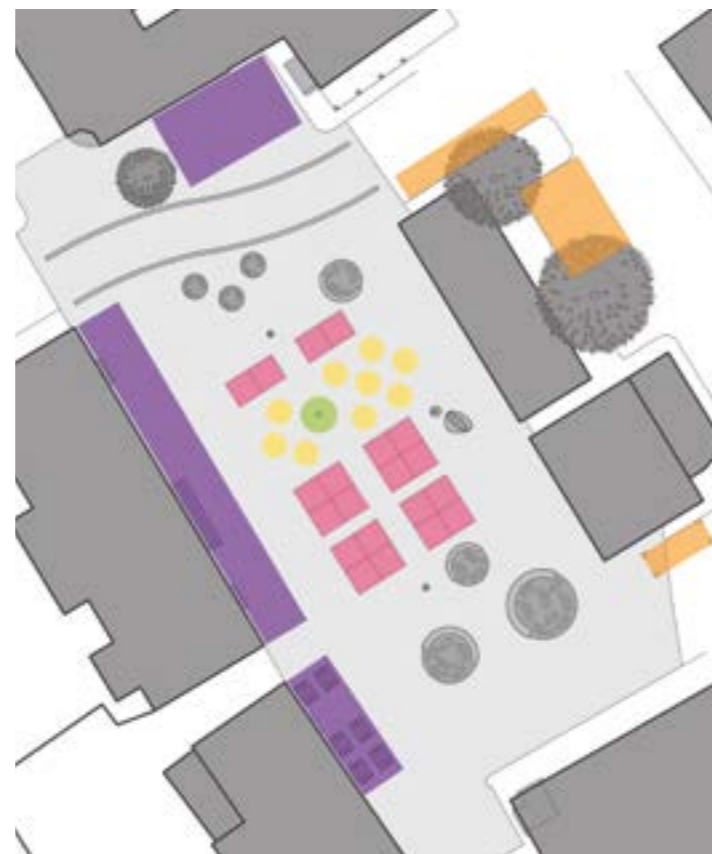
Marknadsstånd: ett enhetligt utseende på marknadsstånden bidrar till att torget upplevs som tilltalande vid tillfälliga marknader. Bodar och bord med tak kan användas, se bildexempel. Det finns bodar som fungerar både sommar och vinter.

Utserveringar: parasoll och markiser bör vara utan reklam och i en lugn och enhetlig kulör. Serveringar ska ställas upp direkt på marken och inte på upphöjda konstruktioner som till exempel trädäck. Serveringsstaket ska vara diskreta och i svartlackad metall.

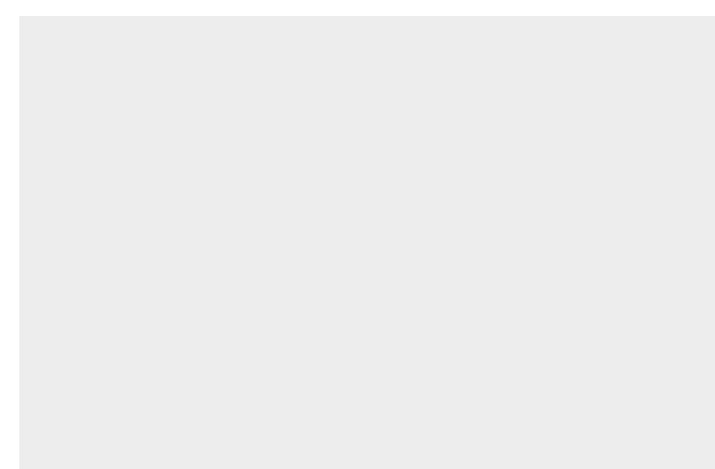
Ramper: ramper behöver användas intill verksamhetsentréer på grund av tillgänglighetskrav. Ramperna kan vara platsbyggda eller färdiga konstruktioner. Dessa bör utformas enhetligt.

Tillfällig möblering ingår ej i anläggningsbudget.

Sommar

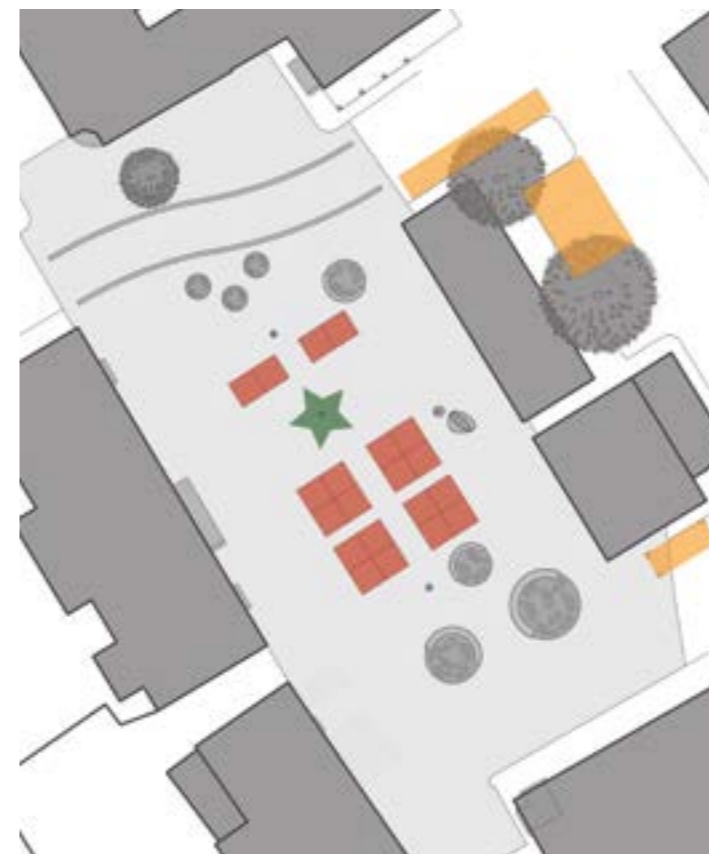

- Ytor för uteservering
- Marknadsstånd 20 st
- Flyttbara sittmöbler
- Midsommarstång
- Parkering

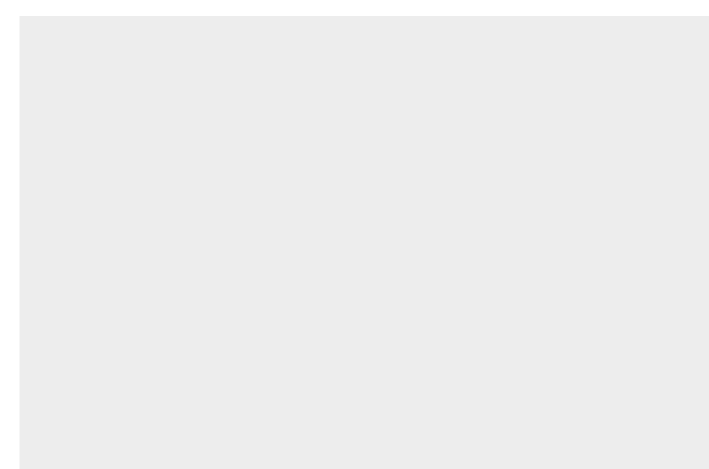

Exempel på flyttbar möbel med solskydd

Vinter, utan parkering

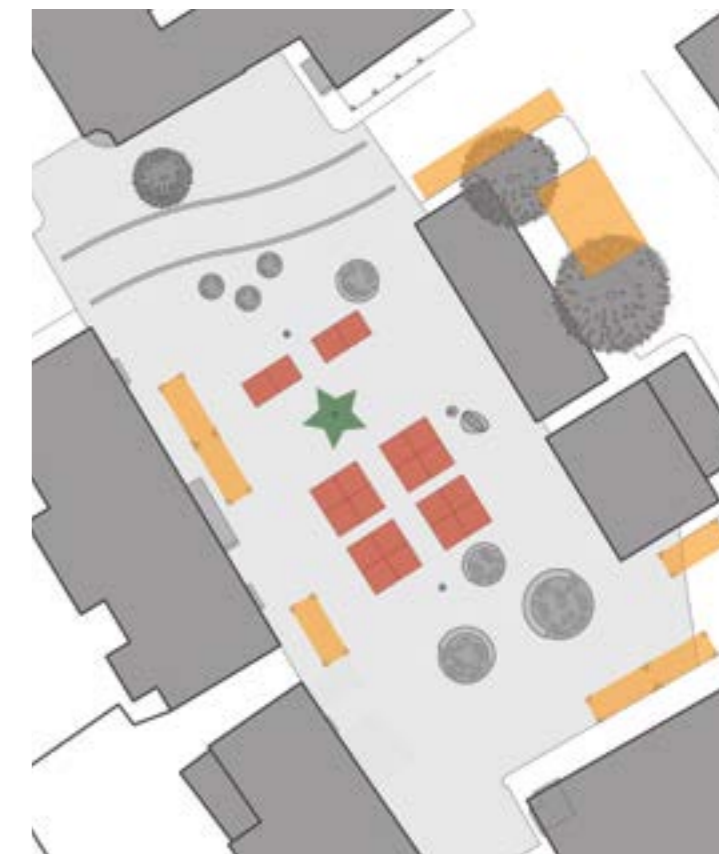

- Marknadsstånd 20 st
- Julgran
- Parkering

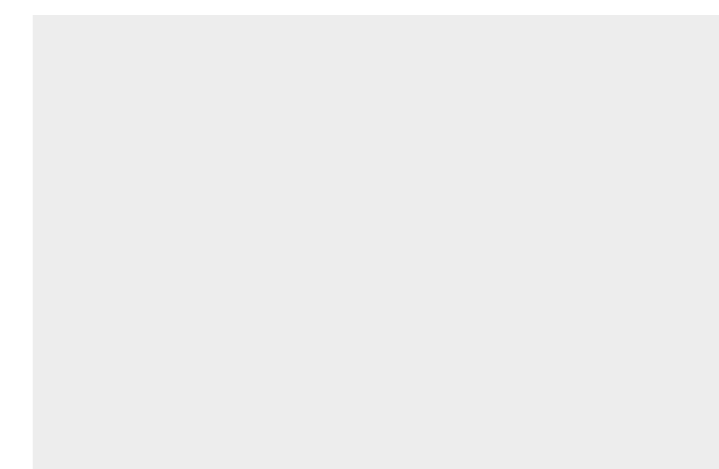

Exempel på marknadsbord

Vinter, med parkering

- Marknadsstånd 20 st
- Julgran
- Parkering

Exempel på marknadsbod

Möbler & material

Torget's nya sittmöbler är lekfullt skulpturala! De har ett tydligt formspråk som bidrar till att hålla ihop utseendet på torget, samtidigt som de formar olika typer av sittplatser.

Möblerna är i trä och galvaniserad plåt, den används fristående och ihop med de blommande kobbarna. Dess placering och utseende möjliggör olika typer av vistelse och samtal.

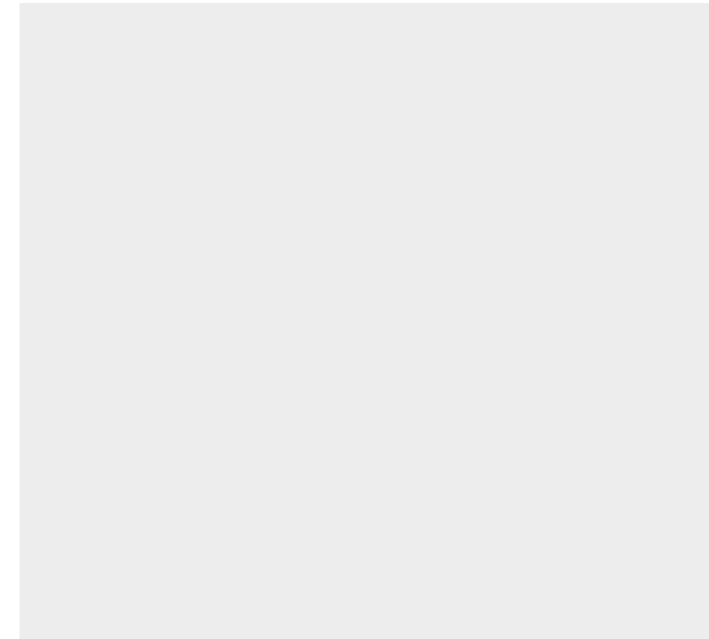
Man kan sitta ensam och betrakta blomningen, eller andras aktivitet på torget och man kan samlas i grupp. Det går även att sitta nära varandra med ett naturligt avstånd om man inte vill prata. En del av bänkarna har ryggstöd och handledare och fungerar för människor i olika åldrar.

Övriga material:

- Skulpturfundament i natursten.
- Galvaniserad plåt som fundament till möbler och kant till planteringsytor. Ej rosttrögt stål som på bilderna.

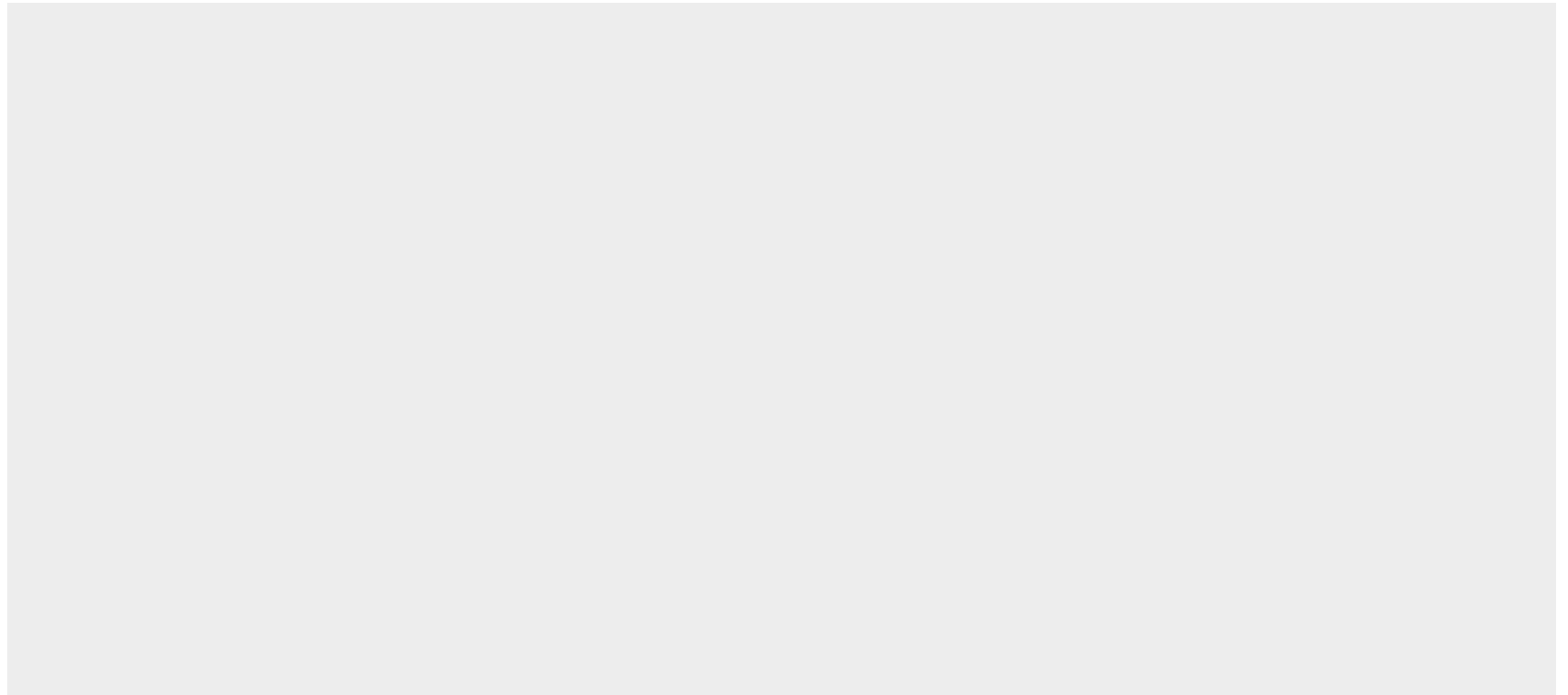
Skulpturerna sälen & måsen

Cirkelformad möbel med plantering i

Befintlig smågatstensyta

Cirkelformade möbler med planteringar inuti.

Växtidé

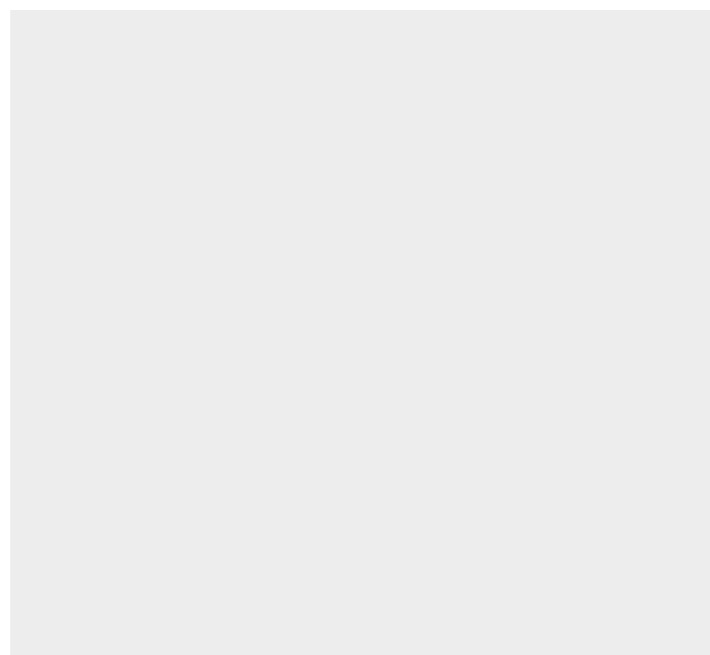
De blommande kobbarna ger torget en varierad karaktär under året. Detta gör platsen intressant även för dem som passerar den varje dag.

Växtkompositionerna förstärker kopplingen till hav och skärgård genom att efterlikna den lokala skärgårdsfloran med växter direkt hämtade från eller inspirerade av skärgården.

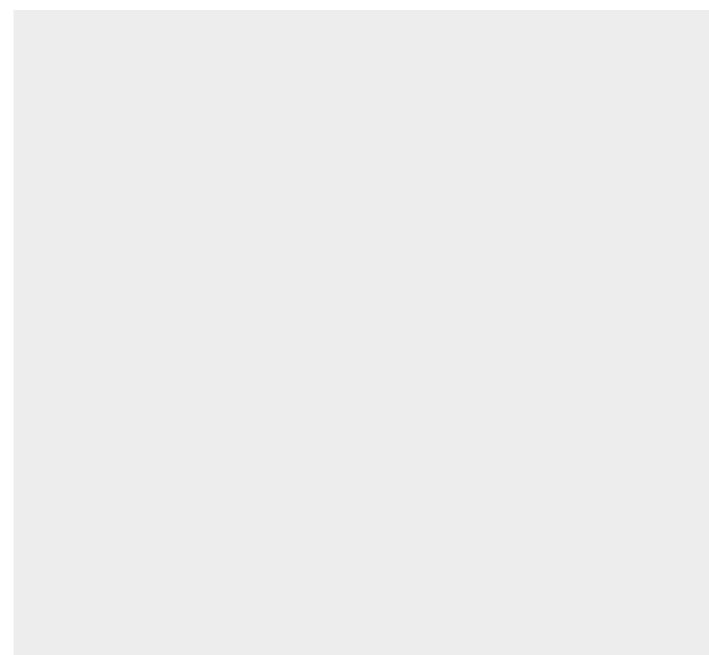
- Växtkompositionen kan bytas ut säsongvis eller årsvis och innehålla både sommarblommor, perenner och buskar.
- Kobbarna ska erbjuda grönska, blomprakt och i viss mån också skugga.
- Låga och vida blomsterurnor används som komplement och för att tillföra extra blomsterprakt.

Exempel på möjliga växter i kompositionerna:

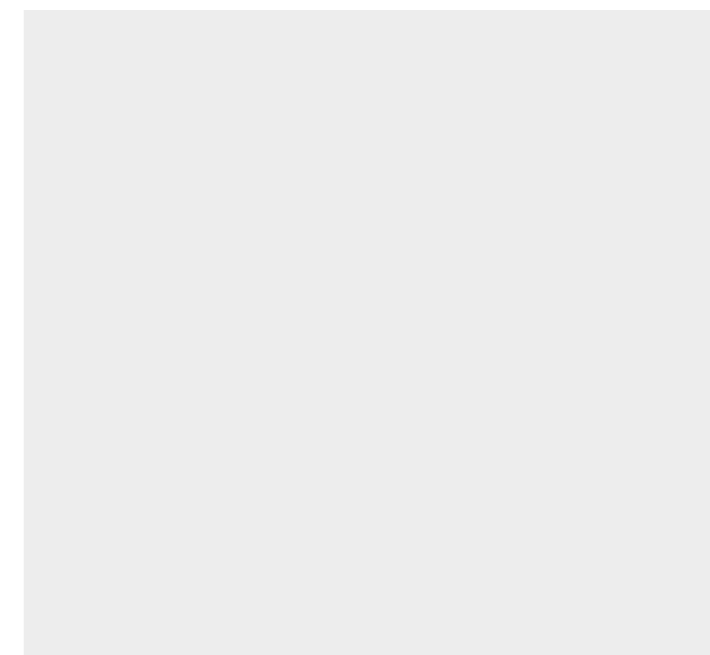
- Olika sorters prydnadsgräs
- Nejlikor
- Lågväxande havtorn
- Lobelia
- Älggräs
- Blå bolltistel
- Aster
- Krypen

Inspiration havtorn

Inspiration lök & strandväxter

Inspiration vassruggar

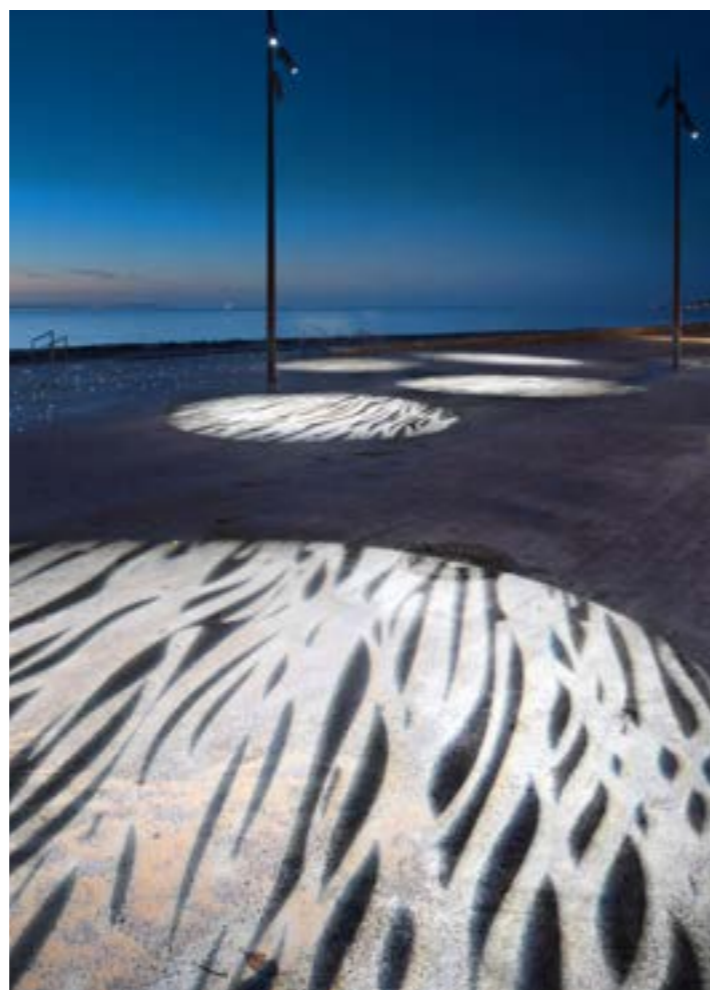
Skiss av möbler med bänkar och planteringsytor. Ritad av: Ingela Sandberg

Ljusidé

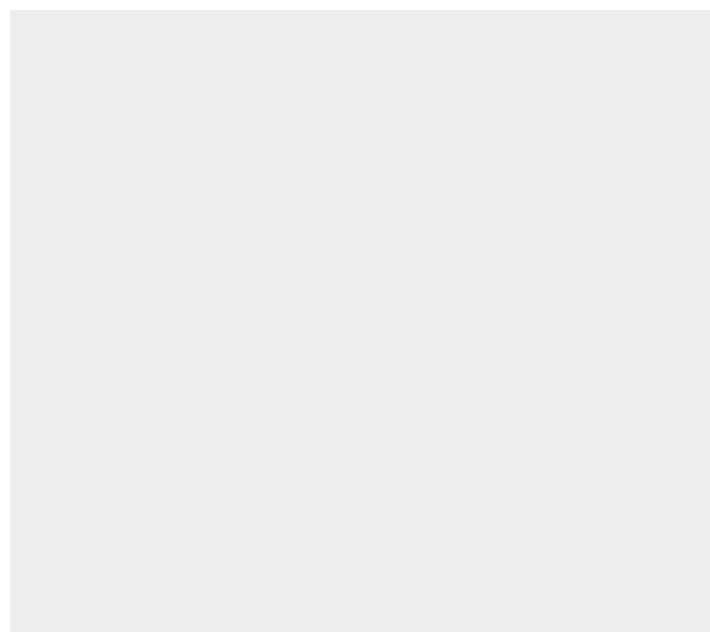
Nya lyktor på två moderna master används för att förse hela torget med ett behagligt allmänljus. Dessa kompletteras med accentuerat ljus mot detaljer på torget. Spotlights används för effektbelysning på till exempel skulptur och växter, och som mönster på torgytan. Masterna ersätter de befintliga lyktstolparna.

Mönsterbelysning utformas med vågor som inspiration och gör torgets markbeläggning levande kvällstid.

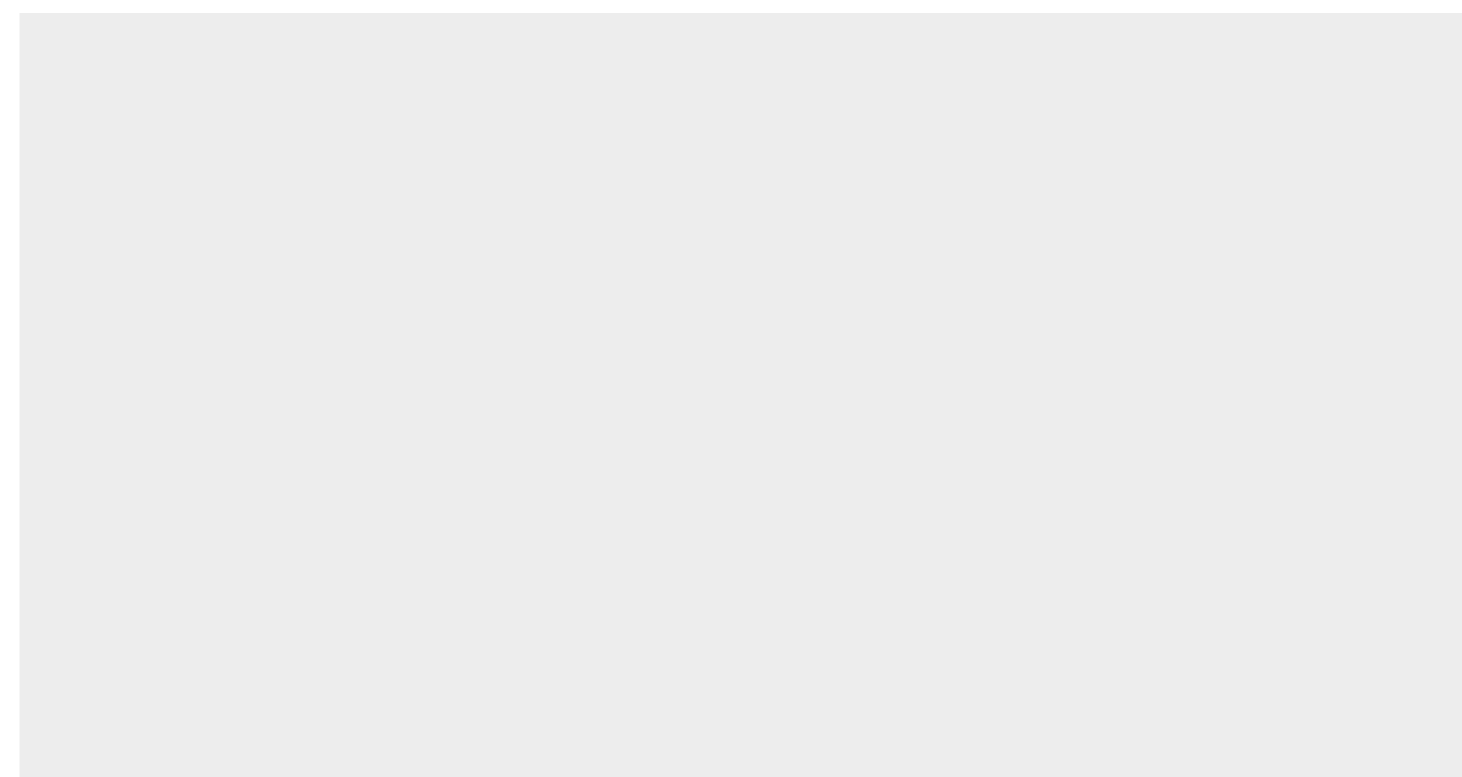
Möjligt tillägg: effektbelysning på fasader, ger en tydligt rumsbildande och attraktiv effekt. Masterna kan kompletteras med ytterligare armaturer om det finns behov av specialanpassad belysning vid speciella evenemang eller aktiviteter.

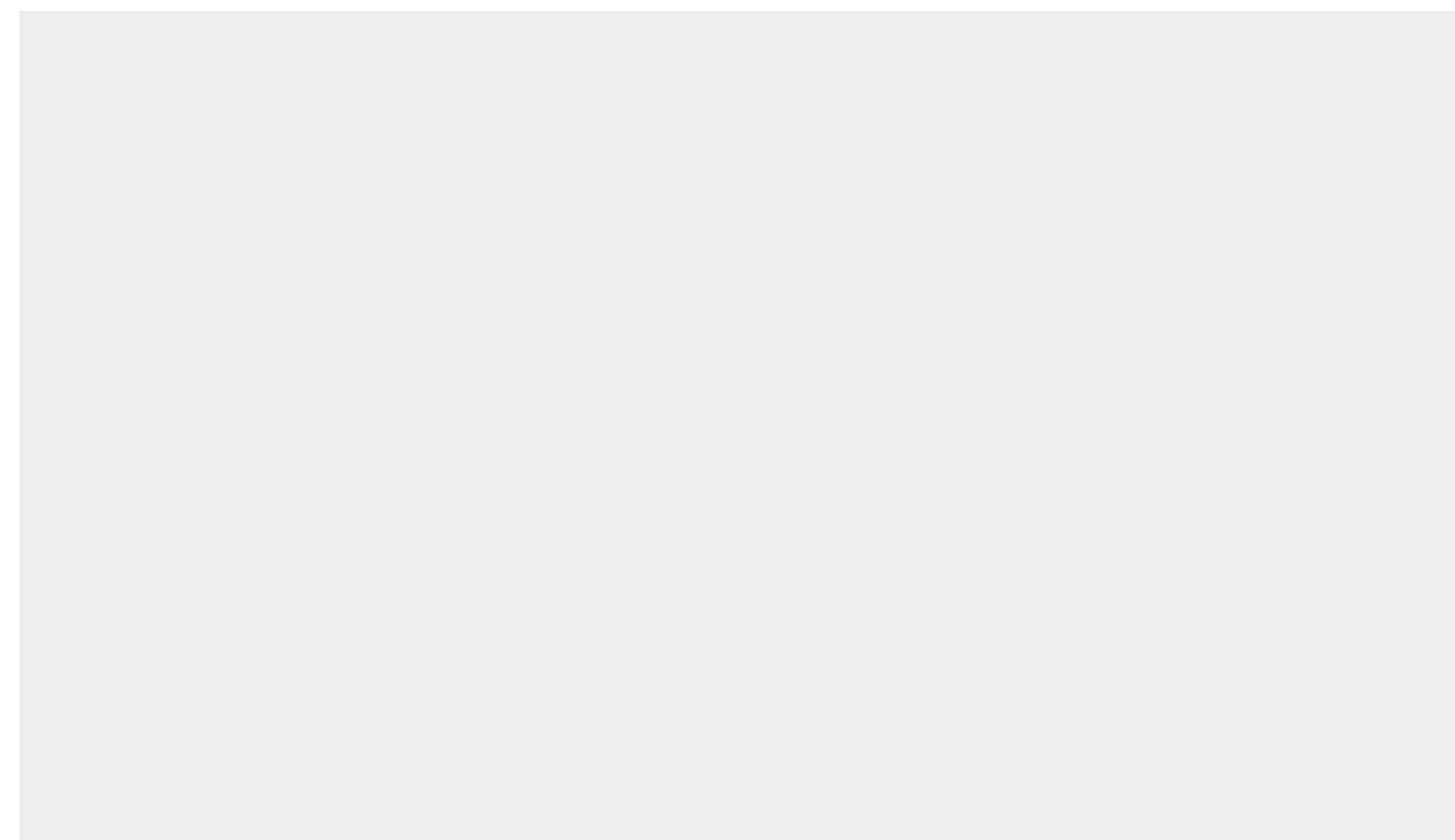
Exempel på mönsterbelysning. Foto: ÅF

Modern lykta för funktionsljus.

Exempel på stämningsbelysning.

Torgbelysning i Aalborg med hjälp av mastarmaturer.

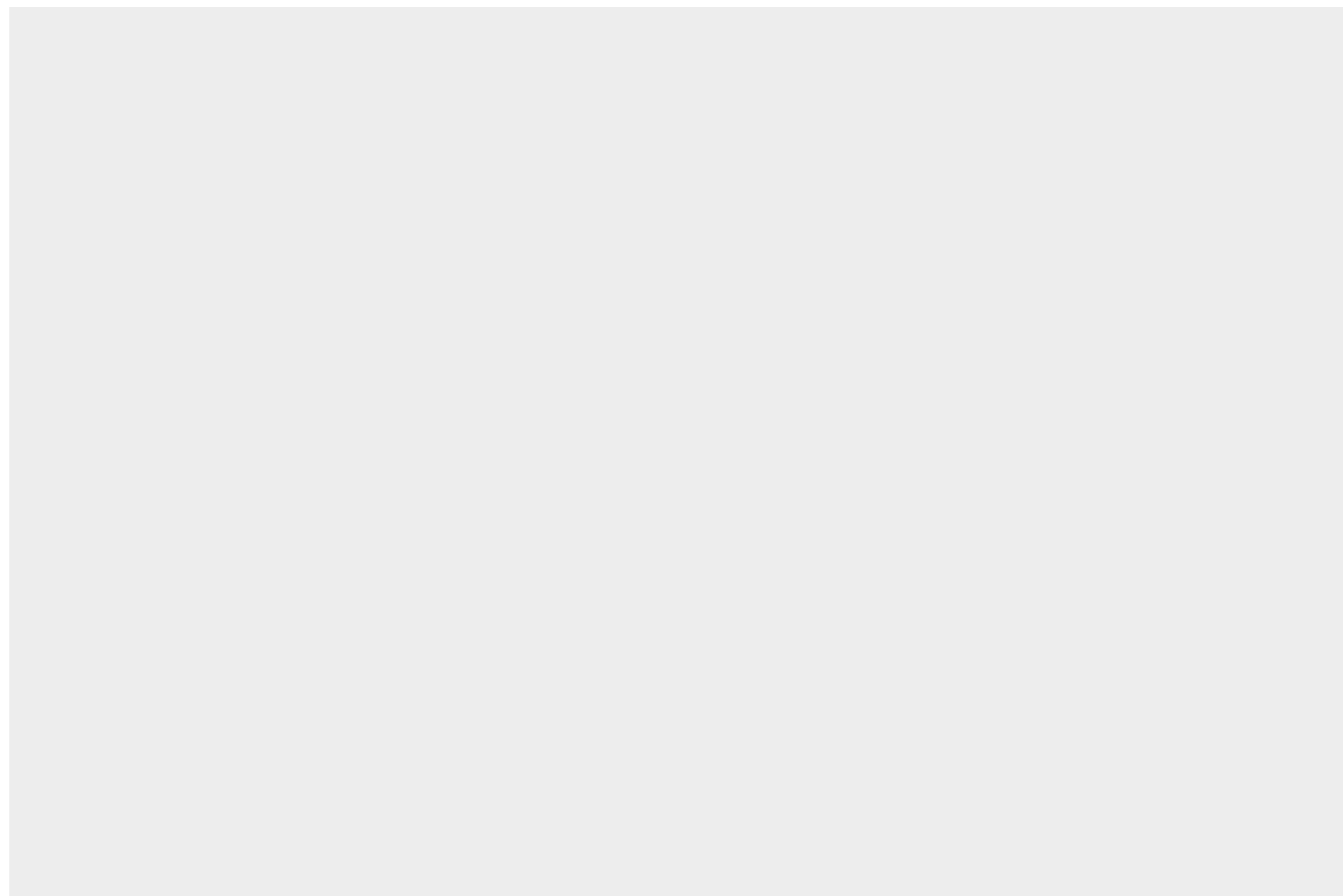
Skyltning

Rådhusorgets skyltning ger sammantaget ett spretigt intryck. För att torget ska bli en visuellt behaglig miljö att vistas i är det eftersträvansvärt att skyltarna är enhetliga.

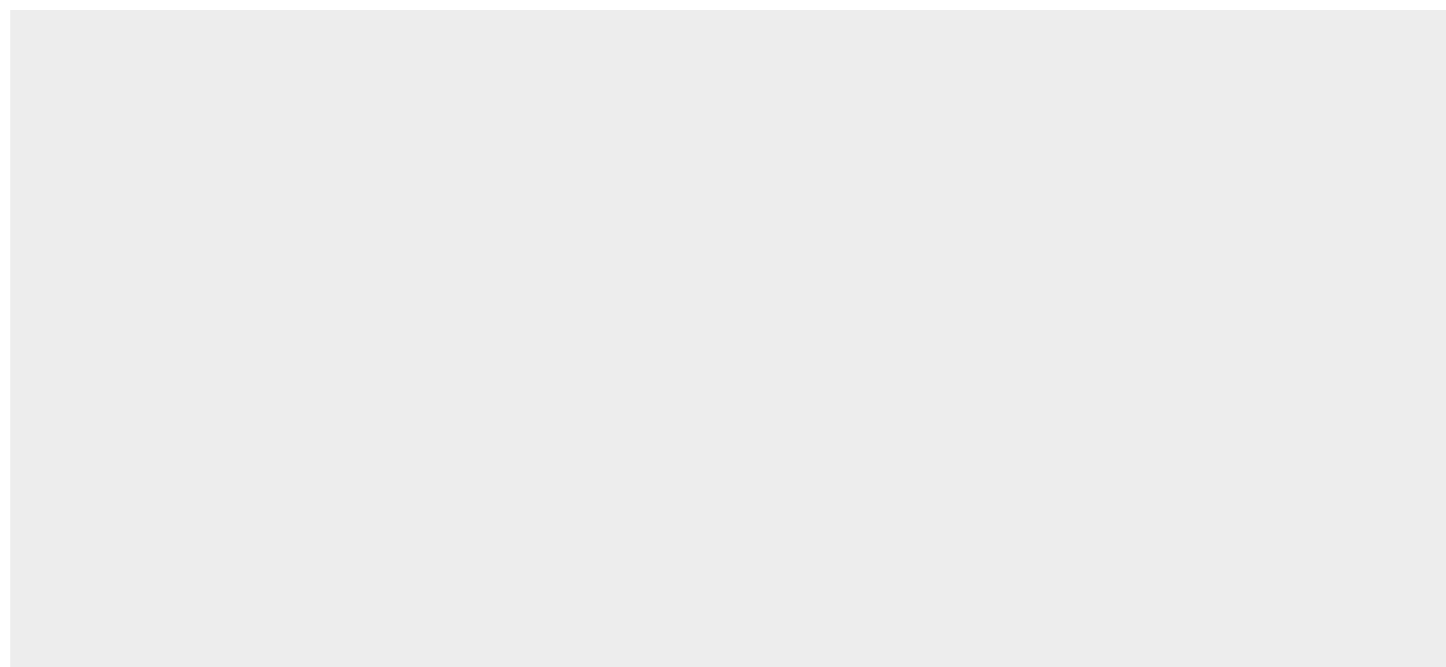
Många skyltar är permanenta men det finns också tillfälliga skyltar utplacerade på torget. Vissa skyltar står på stolpar i torgytan och vissa är fästa på fasad. Det finns så många olika typer av skyltar på torget att besökare riskerar att inte hitta viktig information. Det höga antalet trafikskyltar gör också att platsen upplevs som en trafikmiljö. Genom att gestaltningsmässigt skapa en självinstruerande stadsmiljö kan man slippa använda många olika typer av skyltar och istället påvisa användning genom att utnyttja markmaterial, placering av möbler etc.

För att kunna göra Rådhusorget, gågatan och Östhammars centrum än mer attraktivt behövs ett skyltprogram eller en skyltstrategi som håller ihop skyltningen. Det eftersträvas så få markfästa skyltar som möjligt. Denna typ av skylt begränsar framkomlighet, tillgänglighet och försvårar underhållsarbete såsom städning och snöröjning.

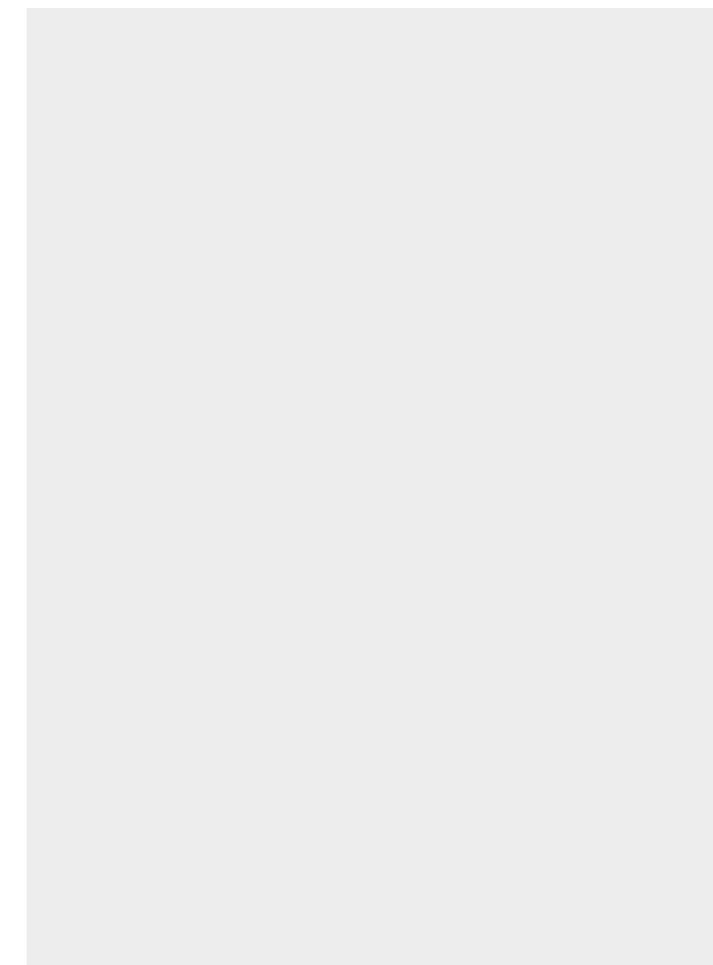
Bilderna intill visar exempel på stadsrum där man har lyckats samordna skyltningen till en välfungerande helhet.

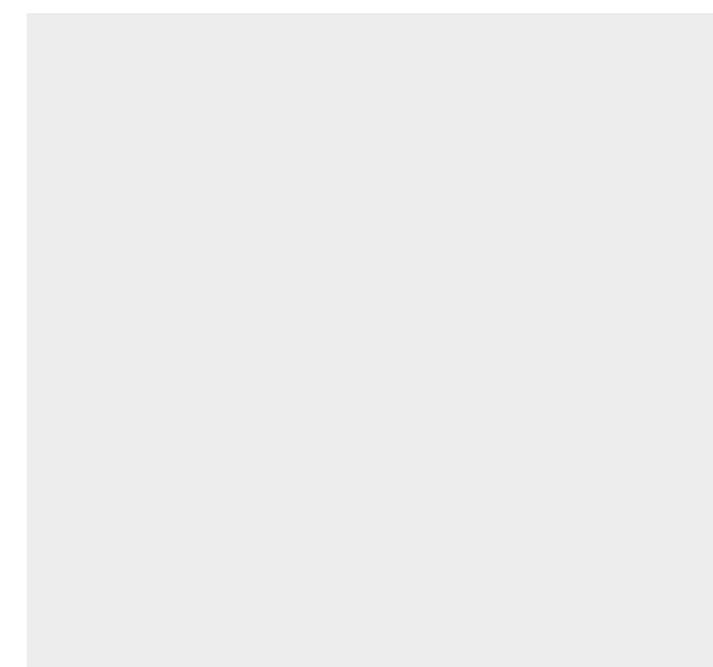
Skyltning på Lilla torg i Malmö

Vägvisare

Fasadskyltning på Västerlånggatan i Stockholm

Fasadskyltning Västerlånggatan i Stockholm

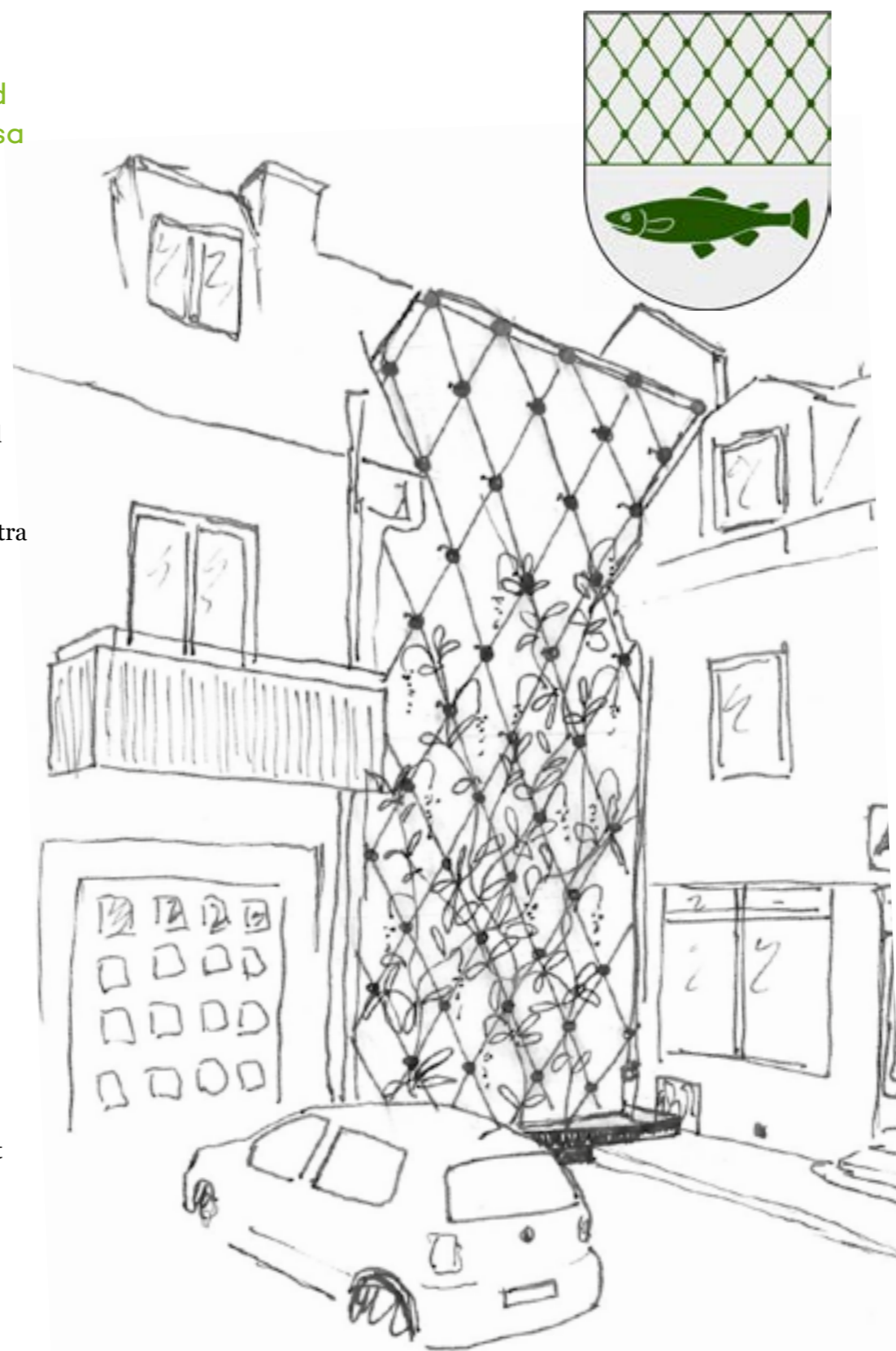
Tillval gestaltning

Följande gestaltningstillägg har valts bort för att de inte ryms inom budget och för att de går att komplettera med på sikt. Ungefärliga kostnader för dessa tillägg redovisas även i bilaga.

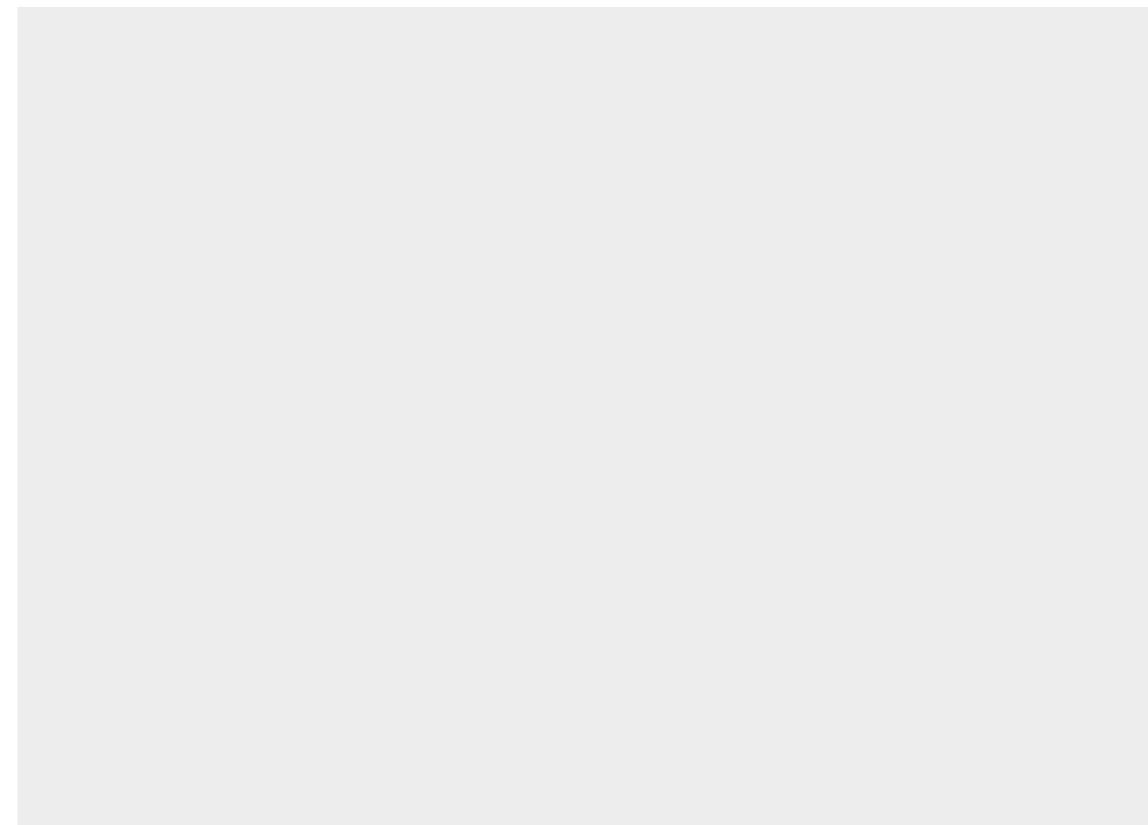
Tillval:

- Fasadbelysning norra fasaden
ca 65 000kr.
- Fasadbelysning, komplett: ljussättning av Rådhusets fasad, klockstapeln och Nordeas fasad
ca 125 000 kr + ca 65 000 kr för norra fasaden
- Utsmyckning av fönsterlös fasad i torgets nordöstra hörn, mönsterskuren spalje alternativt nät av stålvajrar - fisknät i plåt med inspiration från Östhammars stadsvapen. (Se illustration)
ca 250 000 kr
- Cykelpollare, önskvärt med 4 st
ca 2000 kr/st
- Blomsterurnor, 3 st ytterligare
ca 13 000 kr/st
- Tillgängligt stråk med slät gatsten 2 m brett
ca 180 000kr, 4 m brett – ca 300 000 kr
- Markeringar i granit för fem p-platser
ca 50 000kr.
- Omläggning av gatsten på hela torgytan för att få bort ojämnheter, förbättra vattenavrinning, samt åstadkomma fullgod tillgänglighet.
ca 1 200 000 kr.

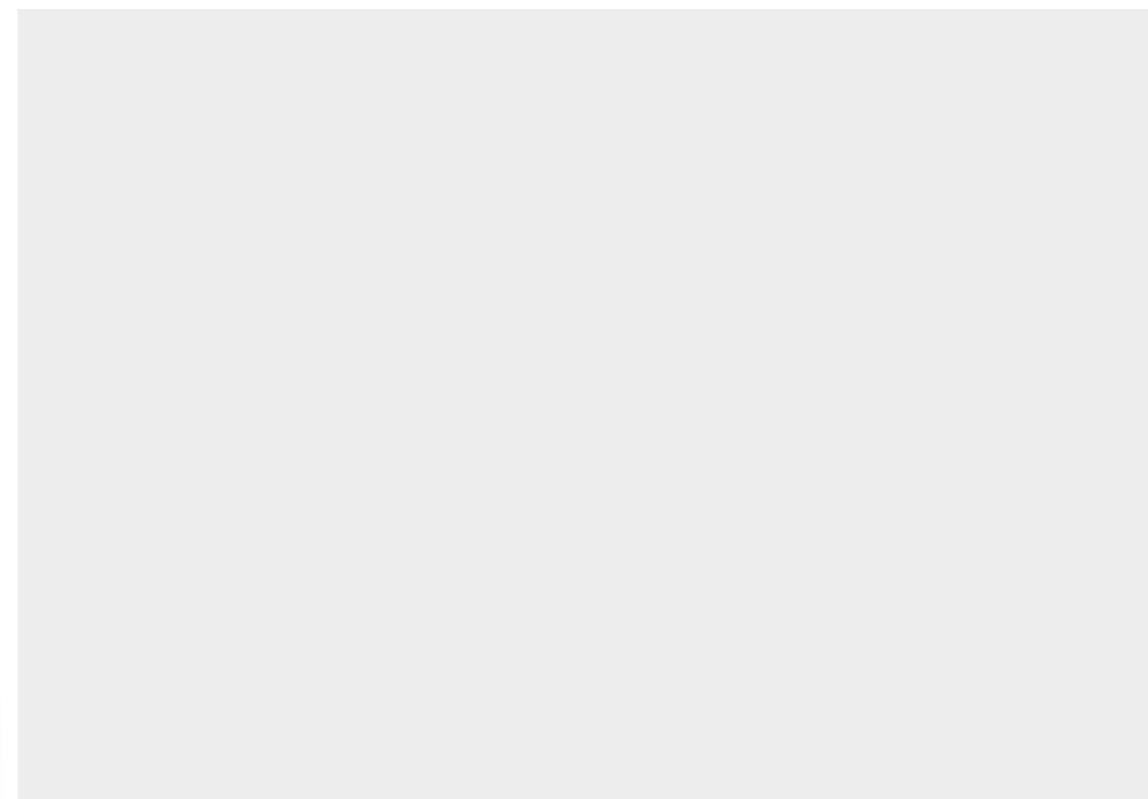
Prisuppskattning: produktkostnad och anläggningskostnad.

Spalje utförd med inspiration av fisknät. Ritad av: Ingela Sandberg

Exempel på fasadbelysning. Alingsås rådhus.

Tillgängligt stråk med slät smågatsten

